

ZALESJE

partizanska bolnica

... kdo pa so ti mladi fantje,
ki jim tak žari obraz?

... kdo pa so dekleta mlada,
ali ni jih prav nič strah?

★ Partizanska bolnišnica ZALESJE

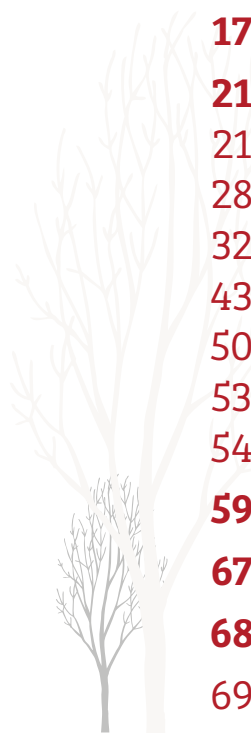
Projektno delo učencev Osnovne šole
RUDIJA MAHNIČA-BRKINCA PREGARJE

Tretja dopolnjena izdaja, maj 2018

Kazalo ★

- 5** Uvod
- 5** Od kod zamisel?
- 7** Županov nagovor
- 9** Ob knjižici »Partizanska bolnica Zalesje«
- 13** 2. svetovna vojna
- 17** Bolnišnica v Padežu
- 21** Bolnica Zalesje
- 21** Zgodovina
- 28** Osebj
- 32** Podatki o zdravljenju
- 43** Pričevanja
- 50** Intervju
- 53** Bolnica v tisku
- 54** Zalesje danes
- 59** Odmevi
- 67** Zaključek
- 68** Literatura in viri
- 69** Sodelovali so

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

94(497.47)"1943/1945"
355.72(497.47)"1943/1945"

PARTIZANSKA bolnišnica Zalesje : projektno delo učencev Osnovne šole Rudija Mahniča-Brkinca Pregarje / [gradivo so zbrali učenci OŠ Rudija Mahniča-Brkinca Pregarje ; uredila Irena Boštjančič ; zbrale Jadranka Čosič ... et al.] - 3. dopolnjena izd. - Ilirska Bistrica : Občina, 2018

ISBN 978-961-92853-1-2
1. Boštjančič, Irena
294636032

★ Uvod

Od kod zamisel?

Porodila se je ob branju zapisa ...

»Na Primorskem sta daleč naokoli znani partizanski bolnišnici »Franja« v bližini Cerknega in »Paula« v Trnovskem gozdu. Malo pa je znana, čeprav ni bila manj pomembna, partizanska bolnišnica »Zalesje« (Šinkovec 1966).

Ta, javnosti skoraj nepoznana bolnišnica, ki je med drugo svetovno vojno delovala v osrčju Brkinov v skriti zaraščeni rebri pod Ostrožnim Brdom, je vzbudila v nas dovolj radovednosti. Lotili smo se dela. Najprej na terenu. Tu nas je ob pogledu na zanemarjeno, očem skoraj skrito spominsko ploščo presekalo spoznanje, da bo čas izbrisal sledi v spominu in prostoru. Želja, da bi izvedeli več, nas je gnala naprej. V skupinah smo zbirali gradivo, spraševali, slikali in zapisovali. Nastala je knjižica, ki želi opozoriti na to, za takratne čase tako pomembno ustanovo, ki je reševala življenja in budila upanje; krepila vero v ljudi in v svobodo.

Zavedamo se, da s tem tema še ni izčrpana, v zadoščenje pa nam bo, če smo s tem projektom Partizansko bolnišnico Zalesje vsaj malce utrgali pozabi in obudili spomin na ne tako daljni čas naše zgodovine.

Irena Boštjančič

★ Zalesje, Arhiv družine Gadžijev

Županov nagovor

V slovenski zgodovini imamo kraje, katerih zgodovinskega pomena ni mogoče izbrisati in Partizanska bolnica Zalesje je tak kraj. V času pridobivanja gradiva za rekonstrukcijo bolnice Zalesje nam je dr. Eldar Gadžijev, sin zdravnika, ki je deloval v bolnici, poslal fotografijo, posneto v pozimi z ranjenci pred barako. Na fotografiji je lepo vidna skupina mladih fantov in deklet v partizanskih uniformah iz obdobja, ki časovno ni tako zelo daleč, glede na pojmovanje sočloveka pa je neskončno oddaljeno. Ob pogledu na fotografijo se mi kar samo postavlja vprašanje: »Kdo pa so ti mladi fantje?«; »Kdo pa so dekleta mlada?«. Odgovor nam daje narodna pesem, ki pravi:

***To so mladi partizani,
neupogljivega duha,
to so mlade partizanke,
slušale so glas srca ...***

Ob pogledu na te nasmejane ljudi, stare niti trideset let stare, ki jim iz oči sijeta kljubovalnost in odločnost, pomislimo na zimo, mraz, pomanjkanje hrane, nenehno grozljivo bolečine v primeru zajetja s strani sovražnika

ali na poškodbe v boju. Preslikajmo takratne dogodke v današnji čas in si zamislimo današnjo družbo v takratnih pogojih - današnjo družbo, v kateri je neubogljivega duha zamenjala potrošniška mrzlica, glas srca pa mobilni telefon. Šele ob tej primerjavi se lahko zavedamo velikosti žrtve, ki so jo bili pripravljene dati za skupno dobro slovenskega naroda in slovenskega jezika. Pri tem se vkljub danes pogosto neupravičeno izrečenim očitkom o komunistično vodenem delovanju takratne NOB niso ozirali na politično pripadnost. Njihovi ideali, ki jih skozi prizmo današnjih razmer težko razumemo, so bili drugje. Želeli so si svobode, za katero smo danes prepričani, da je samoumevna in zato veliko premalo cenjena.

Druga svetovna vojna je človeštvu prinesla ogromno gorja, osebnih in družbenih tragedij, krivic in bolečin na obeh straneh bojne črte. Vojna vihra je vase potegnila ljudi, ki so pred tem v miru živeli drug poleg drugega in jih zapletla v krvav spopad, ki je bil še posebej boleč, ko se je prelevil v vojno, v kateri sta se brata gledala preko cevi puške, in ravno takšni vojni smo

bili priča tudi v naši domovini. Danes velikokrat slišimo novodobne razlage NOB, v katerih se mlade partizane, ki stojijo pred barako, v kateri okrevajo njihovi tovariši, in njihove soborce širom takratne domovine, prikazuje kot zlo takratnega časa samo zato, ker so se z orožjem uprli vsem tistim, ki so želeli izbrisati slovenski narod. Ob tem se moramo vprašati, ali so si ti mladi ljudje želeli vojne. Ali so s kakršnimkoli dejanjem izzvali italijanske fašiste in nemške naciste, da so si z oboroženo silo zaželeli podjarmiti naš narod? Odgovor je NE in zato ne bomo dovolili, da se krivdo za vojne grozote pripisuje partizanom, ki so branili slovenski narod.

Tako kot druge partizanske bolnice je tudi bolnica Zalesje lahko delovala le ob pomoči domoljubov v njenem zaledju, ki so skupaj z osebjem, z doktorjem Magomedom Gadžijevim - Mišo na čelu, nemalokrat zmogli nečloveške napore, da so ustrezno zavarovali in oskrbeli ranjence. Zgodovinsko sporočilo bolnice Zalesje je pretresljivo, ampak jasno,

in si zasluži neizmerno spoštovanje. Zato mora bolnica Zalesje postati prisposodba našega vztrajanja na slovenskih tleh.

Čeprav večina od nas pripada generaciji povojnih otrok, smo dolžni ohraniti in dostojno obeležiti spomin na te mlade ljudi, za katere so v njihovem življenju veljale popolnoma drugačne prioritete, kot veljajo v znatnem delu današnje družbe, v kateri je denar edina prioriteta in spoštovanje do sočloveka ne obstaja.

Občina Ilirska Bistrica se je skupaj z Zvezo borcev za vrednote NOB Ilirska Bistrica odločila rekonstruirati objekte, v katerih je delovala bolnica Zalesje in na tak način izkazati spoštovanje osebju in domačinom, ki so tukaj skrbeli za ranjene partizane. Ravno tako želimo izkazati spoštovanje vsem, ki so na teh tleh sodelovali v borbi za svobodno Slovenijo.

*Župan Občine Ilirska Bistrica
Emil Rojc*

Ob knjižici »Partizanska bolnica Zalesje«

Knjižica je odlično projektno delo učencev Osnovne šole s Pregarij, šole, ki nosi ime Rudija Mahniča – Brkinca, in ji kot projektu, ki je leta 2008 izšel še v dopolnjeni izdaji knjižice, ni več kaj dodati. Dopolnjena izdaja je prinesla predstavitev projekta in predvsem odmeve na projektno nalogo tako v medijih kot v odzivih posameznikov. V tisku je bilo med drugim zapisano, da je bilo s pričujočim projektom Zalesje iztrgano pozabi. Smiseln je bil tudi dodatek o spominski plošči in organiziranju spomladanskih pohodov v Brkine, povezanih s spominom na bolnišnico.

Vsekakor pa si fenomen bolnišnice Zalesje zasluži nekaj že omenjenih ugotovitev in misli, ki lahko razložijo tako uspešnost delovanja bolnišnice kot še vedno živ spomin nanjo med Brkinčani.

Zdi se mi potrebno izpostaviti dve pomembni dejstvi o delovanju Zalesja: Prvič – značilnosti in strokovno kakovost delovanja bolnišnice; drugič – delovanje Rusa dr. Miša med samimi prebivalci Brkinov.

1. Absolutna konspiracija, sicer značilna za vse partizanske bolnišnice, ob tem pa aktivno sodelovanje okoliških prebivalcev pri tem s posebej dogovorjeno signalizacijo za opozarjanje na morebitno nevarnost in z maskiranjem poti do bolnišnice.
2. Večkrat tudi s strani dr. Miša poudarjena zelo dobra, primerno sestavljena in količinsko zadostna hrana, ki je vsekakor pripomogla k hitrejšemu okrevanju ranjenecv in obolelih. Taka hrana je bila poleg dobrih domačih surovin zasluga odlične kuharice v bolnici – domačinke Malke Krebelj.
3. Strokovnost oskrbe ranjenih in obolelih, osnovana na ruski vojaški frontni medicini, ki jo je dr. Mišo kot kirurg specialist in major Rdeče armade zelo dobro obvladal in uspešno prakticiral v Zalesju. Frontna medicina natančno opredeljuje triažo, diagnostične postopke in zdravljenje vojnih poškodb.
4. Vzpodbujajoč odnos kirurga in ostalega osebja bolnišnice, človeška toplina in prijaznost, ko je zdravnik

"zdravil tudi z besedo". Vse to je pripomoglo k optimističnemu vzdušju, ki je neredko vzpodbudilo ranjene, obolele in osebje, da so zapeli kakšno pesem.

5. Sam dr. Mišo je večkrat poudaril naravno čvrstost in odpornost samih ljudi, partizanov in domačinov.
6. Rezultat vseh teh dejavnikov je bila manj kot 3 % smrtnost zdravljenih v bolnišnici, kar je najnižja smrtnost med vsemi partizanskimi bolnišnicami. To je opisano tudi v knjigi dr. Gregorja Pivca: Zgodovina medicine 20. stoletja.
7. Poleg bolnišnice BK (Bolnišnica Koper) 1 pri vasi Beka (Oczla), ki jo je vodil takrat še študent medicine Miklavž Kozak, in je delovala tri mesece v letu 1944, je bila bolnišnica Zalesje najbližja Trstu in tako močno izpostavljena transportnim in operativnim potem okupacijskih vojsk.

Spomin na dr. Miša v Brkinih še vedno živi predvsem zaradi njegovega delovanja med samimi Brkinčani. Menda naj bi kmalu po prihodu v partizane in na mesto upravitelja bolnišnice zase zahteval konja in ga tudi dobil.

V času aktivnosti bolnišnice Zalesje je dr. Mišo pogosto na konju odhajal v razne kraje po Brkinih zdraviti domačine. Večino je zdravil na

njihovem domu, kadar pa je prepoznal, da bi bil potreben pri kakem domačinu ali domačinki operativni poseg ali pa zdravljenje v bolnišnici, je organiziral zakonspiriran prihod ali prenos v bolnišnico, kjer je potem opravil potreben poseg ali pa zdravil obolenje.

Ob uspešnem sodelovanju Brkinčanov in dobri konspiraciji je opravljal te svoje obiske varno in uspešno.

V pismu, ki mi ga je poslala pred dvema letoma, je gospa Marija D. Petrinja iz Portoroža zelo lepo opisala, kako jo je kot 8-letno deklico zdravil dr. Mišo zaradi gnojnega procesa na roki (Marija D. Petrinja – priloženo pismo).

Pred mnogimi leti, ko sem bil še mlad kirurg, me je poiskal gospod Maks Zadnik in me zaprosil, da prevedem diagnoze in posege iz knjige zapisa o ranjenih, operiranih in zdravljenih v bolnišnici Zalesje, v katero je dr. Mišo lastnoročno pisal diagnoze in posege v ruščini. Spomnim se, da so bili medicinski podatki o ranjenih in bolnih skrbno in natančno vpisani po rubrikah, včasih še s pripombami. Žal tiste knjige oz. zvezka, ki sem jo potem, ko sem opravil predvideno delo prevajanja, vrnil, nisem videl nikoli več. Hranil pa naj bi se v Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja SRS v Ljubljani.

Menim, da v ta dodaten zapis o bolnišnici sodita tudi zgodbi, ki mi ju je povedala mati, Marina Lenarčič, sicer pomočnica dr. Miše, komandanta bolnice in bolničarka:

Pri neki operaciji, amputaciji spodnje okončine, ki jo je delal dr. Mišo, asistirala pa je Marina, je nenadoma prišlo do krvavitve. Dr. Mišo je odločno zahteval kompreso, da bi pritisnil na mesto krvavitve in Marina je v naglici kar s police vzela prvi dosegljivo večji zloženeček – kompreso – in mu jo podala. Medtem ko jo je pritiskal na rano, je dr. Mišo zgrožen ugotovil, da je bila na zložencu plesen. Hudo se je razjezil, vendar je kompreso pustil na mestu in potem kirurško oskrbel krvavitve. Marini je še dejal, da če bo po operaciji prišlo do sepse, bo to zaradi tistega njenega plesnivega zložence. Pa se je use dobro končalo in kasneje je dr. Miša ugotovil, da je bila plesen verjetno *Penicillium notatum*, ki je sicer naravni vir antibiotika penicilina.

Ko se je osebje bolnišnice Zalesje z ranjenci po tem, ko so zapustili bolnišnico, prebijalo proti Mašunu, so jih na poti napadli četniki. (Na tistem področju sta takrat z nacisti sodelovala četniški "Kraški odred" in "1. Srbski prostovoljski korpus"). Dr. Miša je ujeti konj lojtrskega voza, na katerem sta stajala ranjence, predal Marini, sam pa vzel v roke brzostrelko in streljal po napadalcih. Po divji vožnji, ko so uspeli ubežati četnikom, sta ustavila konje in ugotovila, da so z voza izginili usi ranjenci, v nahrbtniku, ki ga je nosila Marina in v katerem so bili v kovinskih škatlah kirurški instrumenti in sanitetni material, pa je bilo kar

nekaj lukenj in krogel iz strelnega orožja četnikov. Nahrbtnik je Marini rešil žuljenje.

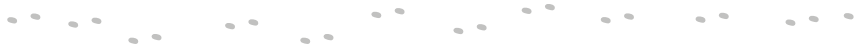
Ko se je znočilo, sta šla z vozom nazaj po poti in na srečo našla use ranjence, ki so med napadom popadali ali poskakali z voza.

Kot zanimivost naj napišem še, da je že marca 1971 Maks Zadnik v tisku dal pobudo za obnovo tako bolnišnice Zalesje kot BK1, pri čemer je poudaril, da so za obe bolnišnici vedeli vsi prebivalci okoliških vasi in skrbeli zanju, ju varovali pred sovražnikom, zbirali hrano, zdravila in nikoli ju ni nihče izdal.

Sedaj smo priče, da se je predvsem po zaslugi župana Občine Ilirske Bistrice Emila Rojca zgodilo in prišlo do obnove partizanske bolnišnice Zalesje.

Pa vendar je danes v času drugačnih vrednot izredno pomembno, da so mladi iz Brkinov izpeljali projektno delo, ki je vzpodbudilo ostale aktivnosti. Prav mladi so tisti, ki so opozorili na vrednote, ki so med okupacijo dajale prebivalcem Brkinov moč za organiziran in uspešen odpor zoper okupatorja in omogočile obstoj ter delovanje partizanske bolnišnice. Med delovanjem Zalesja so se uveljavile najplemenitejše vrednote vzajemnosti, sodelovanja, spoštovanja življenj in odpovedovanja v korist ranjenih in bolnih.

Eldar M. Gadžijev

★ 2. svetovna vojna

- Vojno so zanetile fašistične države: Nemčija, Italija in Japonska.
- Začetek svetovne vojne je bil napad Nemčije na Poljsko 1. septembra 1939.
- Proti napadalcem so se postavile sile: Francija, Velika Britanija, ZDA in Sovjetska zveza.
- V 2. svetovno vojno se je vključilo 61 držav, v katerih je živelo 96 % vsega človeštva.
- Boji so zajeli 40 držav, vojaško suknjo pa je obleklo 110 milijonov ljudi.
- Umrlo je 50 milijonov ljudi.
- 6. aprila 1941 so sile osi napadle Jugoslavijo in s tem se je začela vojna tudi v Sloveniji.
- Leta 1943 je kapitulirala Italija, leta 1945 pa Nemčija in Japonska. S tem se je končala 2. svetovna vojna.

★ Slovenija pod okupacijo

- V Sloveniji se je vojna začela 6. aprila 1941.
- Nemci so prve kraje v Sloveniji napadli že 8. aprila, v Maribor in Ptuj so vkorakali 9., v Celje pa 10. aprila 1941.
- Italijani so hitro zasedli Notranjsko in 11. aprila 1941 Ljubljano.
- Jugoslovanska vojska se je ob neznatnem odporu umaknila iz Slovenije.
- 10. aprila je Hrvaška postala neodvisna država in tako je Jugoslavija razpadla.
- 12. aprila so si okupatorji Slovenijo razdelili.
- 8. septembra 1943 je Italija kapitulirala, Slovenija pa je s tem pridobila Primorsko.
- Od 1. do 3. oktobra 1943 so se v Kočevju zbrali delegati OF na t. i. zboru odposlancev slovenskega naroda. Bilo jih je 572.
- Poleti in jeseni leta 1944 je potekalo uspešno osvobajanje velikih delov Slovenije.
- 5. maja 1945 smo dobili slovensko narodno vlado, njen predsednik je bil Boris Kidrič.
- 9. maja je bila Ljubljana osvobojena in ljudje so navdušeno pozdravili partizane.

★ *Europa 1937*

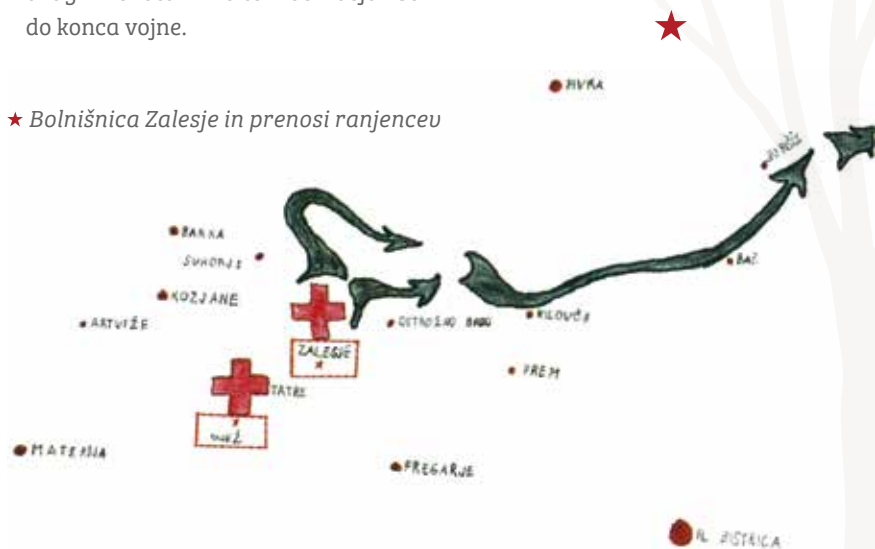

- Septembra 1941 je nastala Brkinska četa.
- 28. oktobra 1941 sta Karlo Maslo – Drago in Ervin Dolgan na progi blizu Kilovč iztirila vlak z nemškimi piloti.
- Februarja 1943 se je Brkinski četi pridružilo 135 mladih.
- Zaradi njene uspešnosti v akcijah je sovražnik sklenil, da jo uniči.
- 13. marca 1943 je bila napadena in imela veliko izgub.
- Po kapitulaciji Italije so ustanovili Brkinsko brigado.
- Sledila je nemška ofenziva in ob koncu ofenzive je bil organiziran Istrski odred, ki je sodeloval z drugimi enotami na tem območju vse do konca vojne.

- V Brkinih so velikokrat med vojno gorele številne vasi. Mnogo ljudi je bilo pobitih.
- Od sredine leta 1944 do osvoboditve so v Brkine večkrat prišli četniki.
- Pregarje so bile osvobojene 28. aprila 1945.

- 21. novembra 1943 je bila v Padežu ustanovljena potujoča bolnišnica.
- Marca 1944 so jo preselili v Šmagursko dolino.
- Sestavljala jo je baraka za lažje bolnike, podzemeljski bunker, skladišče za hrano in kuhinja.
- Njen upravnik je bil dr. Magomed Gadžijev - Mišo.
- Zbiranje hrane je organiziral intendant Jože Petkovšek – Branko.
- V decembru 1944 so ranjence iz bolnišnice odnesli na Ostrožno Brdo, od tam pa v Loško dolino.

★ Bolnišnica Zalesje in prenos ranjencev

★ Bolnišnica v Padežu

Bolnišnica v Padežu je bila v gornjem delu Padežnice, bolj natančno v »KREVLAKU«. Bolnišnica je bila v trikotu med Tatrami, Ostrovico in Mršami, približno deset minut hoje od Šproharjeve domačije v Padežu. Danes skoraj nihče ne ve, kje natančno naj bi stala bolnišnica.

★ *Mostič, ki je vodil do Šproharjeve domačije*

Na željo odredovega komisarja Antona Dolgana – Branka je kraj za gradnjo izbral Franc Vojvoda – Bržanov. V zemljo vkopan prostor, pokrit z avtomobilsko ponjavo in zakrit z vejami in mahom, so gradili: zanesljiv domačin

s Tater, dva odredova borca ter Šproharjevi hčerki Marija in Kristina.

★ *Šproharjeva domačija, kjer so sprejemali bolnike*

V bolnišnici so delali še:

- Anton Mahne, ki je pomagal pri različnih opravilih,
- Ivana Mahne (danes živi na Reki), ki je prala perilo,
- Roza Mahne, ki je bila bolničarka, in
- Ropotec, ki je bil zdravnik.

Rudi Mahnič – Brkinc se je veliko pojavljal na Tatrach, saj je hodil na sestanke, ki so jih imeli vaščani. Sestanki so bili velikokrat na našem vrtu. Ostankov bolnišnice ni več, saj je bila

narejena iz lesenih stebrov in pokrita s ponjavo, mahom in listjem. Tam, kjer je nekoč stala, pa še leži nemški »šlem« in star vrč, v katerem so nosili mast.

★ Na tem mestu je stala bolnišnica Padež.

Ko so bolnišnico skoraj odkrili Nemci, je bilo treba narediti drugo, in sicer v Ostroškem borštu nad Šmagurjem. Tudi tam so bolnišnico odkrili Nemci, ko so s tatrskega pokopališča videli dim in oddrveli proti njej.

★ Pogled na Šmagorje s Tater

Po pripovedovanju Jožeta Mahneta, Poldeta Škrjanca, Albine Mahne, Francke Škrjanc, Marije Mahne in Viktorja Ludvika.

O bolnišnici v Padežu nam je gospa Kristina Sluga – Šproharjeva, ki živi na Kozini, pisala:

Danes sem brala v Primorskih novicah, da raziskujete zgodovino partizanske bolnišnice Zalesje in Padeža. Napisala vam bom vse, kar se je v resnici dogajalo.

Brkinska četa se je ustavila 22. aprila na kozjanskem gradu, tam blizu Suhorja. Jaz in moji domači smo začeli aktivno sodelovati s partizani 15. 7. 1942.

Bolnišnica v vodi Padež, ki spada pod vas Ostrovico z usemi petimi mlini, razen enega, ki spada pod kataster Kozjan, je bila ustanovljena takoj po kapitulaciji. V Padež je prišel k meni – kot terenki in z več funkcijami – Anton Dolgan – Branko s Topolca kot pokrajinski terenec. Z njim je bil še študent medicine iz Trsta po imenu Lado in terenec Toni Mahne, po domače Frjanou. Spraševali so, kje bi v naši bližini naredili usaj majhno bolnišnico za ranjence. Vse smo preiskali in se res skupno z očetom in starim očetom le spomnili zelo skritega kraja. Ta je bil 400 metrov od naše, Šproharjeve hiše. Kraju smo rekli Kravljak. Bil je med našo parcelo in Hijanovo iz Kozjan, na zelo skitem kraju. To

bolnišnico smo gradili jaz – Kristina Šproharjeva, moja starejša sestra Marija, Toni Mahne s Tater, borec iz Hotične Marjan Staršinov in eden borec iz Vipave. In nihče drug, kot je pisal pok. Maks Zadnik s Pregarij. Vse kar je bilo potrebno, smo pripeljali, usa les z moje domačije pa znosili. Celo s podstrešja smo pobrali use deske. Naredili smo prostor za 13 ranjencev, več nismo zmogli. Za ogrevanje smo dali našo pečico iz ene sobe, da ni bilo bolnikom mraz. Za ogrevanje je skrbel moj duanajstletni brat po imenu Viktor. Prvi trije ranjenci so prišli s Tater iz Šercerjeve brigade. Študentu Ladu so dali posebno dovoljenje, da je šel v Trst končat šolo. Javil se je neki oficir, ki je trdil, da je zdravnik, a v resnici ni bil, in je enemu ranjencu dal previsoko dozo uspavala, da se ni več zbudil. Med prvimi ranjenci sta bila Jože Petkovšek – Branko, doma iz Velike Ligojne pri Vrhniki, in Rudi Maurin iz Velenje vasi pri Starem trgu nad Črnomljem. Tega so kurirke našle na tretji dan blizu Tater in ga na vozu pripeljale k nam, da je bil pri nas operiran. Vso njegovo obleko smo morale vreči stran in ga obleči v naše perilo in oblačila. Nekaj dni sem kuhala sama, potem je bilo prehudo. Morali smo kuhati za pet pogorelih družin iz Artviž, za štab Istrskega odreda in za 40 mož čete, ki je bila nekje v Brezovščini. Vsako jutro je bilo treba pripraviti 20 l mleka, kavo in kruh. Kosilo in večerjo pa smo nosili

iz vasi Ostrovica. Do čete je bila ura hoda. Pomagala mi je Dragica Sluga iz Artviž. Če je bilo bolnikov več, so spali pri nas doma, kjer je bilo najbolj varno. Ko so Pietra (italijanskega zdravnika) odstranili, je prišel pravi zdravnik, Rus dr. Magomed Gadžijev – Mišo.

Za nekaj dni se je odred umaknil na Kozjane. Kuharica je odšla proč in spet sem morala kuhati jaz. Pomagala mi je mama. S sestro Marijo sva nosili hrano v bolnico – tudi trikrat na dan. Od 23. do 24. ure zvečer pa sva jim šli delat družbo in jim nosili dnevna sporočila.

Za uso hrano smo skrbeli sami. Prali smo perilo in pouoje. Vsa zdravila je nosila moja mama iz lekarne v Trstu, in to po skrivnih poteh. Bolnišnico je oskrbovala z usem, razen z alkoholom, ker smo uporabljali domače žganje – slivovko ali sadjevec, kar je bilo pri roki. Ranjence smo negovali kot dojenčke. Ko so jih premestili v Šmogursko dolino, v Zalesje, je bilo usem hudo in jokali smo kot otroci. Ali tam so postavili veliko barako, imeli so kuharico z Ostrožnega Brda in tudi bolničarko.

Nekoč smo jaz in moje sovaščanke skupno z Istrskim odredom na pustno nedeljo pri nas Šproharjevih priredile miting. Prišli so celo s Prelož. V torek zjutraj pa so pridruveli Nemci. Takrat je dr. Magomed Gadžijev – Mišo ravno zdravil ranjenca pri sosedu Štrausu.

Po hitrem postopku smo ga skrili in skrili smo se seveda z njim tudi mi. Na srečo so Nemci šli mimo in niso nič našli. V bolnišnico ni smel nobeden, ker je bila zaupana samo meni in moji družini ter dvema kurirkama s Tater. Čprav so sosednje vasi približno slutile, kje je, nihče ni natanko vedel za kraj. Zdravilo se je dvainštirideset ranjencev. Dva sta nam umrla, eden iz okolice Ilirske Bistrice, drugi pa iz Čepna pri Košani. Bistričana so ponoči

prišli iskat, Jožeta Volka iz Čepna pa smo pokopali na Kozjanah. Izkrvavel je in zanj ni bilo pomoči.

Mojo rodno hišo so jeseni 1944 celo bombardirali, ali je niso zadeli. V naši domačiji je 11. oktobra 1944 zasedala skupščina ONOO. Bolnišnica je bila pri nas od začetka novembra do konca marca 1944.

Lepo vas pozdravlja Sluga Kristina.

Košana 9. 12. 20.

Špasterani! Učeni osnovne šole Pregraje!
 Kot sem stanes. citala v Primorskih ilirskih, da
 raziskujete zgodovinsko partizansko bolnišnico Zalesje,
 Lodež. Jaz vam bom napisala zbir razpisov, na kaj se,
 dopoljete. I. Bakiška leta se je ustovila 22. Aprila
 na Kozjanskem Gradcu Tom Blizu Suckorja, Jozarehu
 sem začela in moj. Tomoci: 15. 2. 1982.
 Bolnišnica v Pod. O. ...

★ Odlomek iz pisma Kristine Sluga

★ Bolnica Zalesje

Zgodovina

Po kapitulaciji Italije (8. septembra 1943) so bile ustanovljene v Brkinih in Slovenski Istri nekatere večje partizanske enote, kot npr. Brkinska, Istrska in Tržaška brigada, Istrski odred ter 5. bataljon VDV. S številčno rastjo in krepitvijo bojne sposobnosti naših enot so se boji s sovražniki zaostrovali in čedalje več je bilo ranjencev. Za njihovo zdravljenje je bilo treba postaviti tajno bolnišnico. V novembru je bila v Padežu ustanovljena zasilna bolnišnica pod šotorom, ki je imela oddelek za sprejemanje bolnikov v Šproharjevi hiši, kjer so tudi kuhali za bolnike. V zgodnji spomladi 1944. se je bolnišnica preselila iz Padeža na pobočje pod Šmagorje, kjer je bila tudi javka. V Ostroškem borštu, približno 1200 m severovzhodno od Šmagorjeve domačije, je v začetku marca 18 »terencev« z Ostrožnega Brda v največji tajnosti začelo graditi bolniške barake. V njih je bilo 20 ležišč, poseben prostor za zdravnika, prevezovanje ranjencev, skladišče za zdravila in

★ *Tabla Zalesje:*
ročno delo Jožeta Petkovška – Branka

opremo. Zgradili so tudi skrivališče za 12 hudo poškodovanih ranjencev z operacijsko mizo in ozkim vhodom, 200 m stran pa so postavili dobro kuhinjo. Na drugem kraju so bila še skladišča za hrano in zdravila. Barako za ranjence so konec maja prestavili 500 m višje, ker je bila preblizu poti. Imela je 22 ležišč in na strehi okna za svetlobo. Imela pa je tudi sobico za zdravnika, sobico za prevezovanje ter skladišče za sanitetni material. Nad bolnišnico je bila postavljena kuhinja, dovolj prostorna, da je v njej spalo 5-6 ljudi osebja. Zraven je bila majhna shramba za živila. Maja ali junija pa je bilo postavljeno rezervno skladišče v bližnjem grmovju. Nemci so to skladišče našli šele po tretji hajki, ko so požgali kuhinjo in bunker. Osebje v bolnišnici leta 1944:

- zdravnik dr. Magomed Gadžijev – Mišo,
- bolničarki tov. Dragica in Ljubica, ki je bila obenem administratorka,
- bolničar Vlado Dobrila iz Hrpelj,
- bolničar Dušan Dujc iz Vrem,
- Stanko Vatovec iz Mislič, komisar bolnišnice,
- Jože Petkovšek – Branko iz okolice Vrhnike, ki je bil ekonom,
- Jože Jersinovič – Očka iz Hrpelj, mizar,
- Malka Krebelj z Ostrožnega Brda, kuharica,
- Franc Malečkar – Paliska (Franc Šmagorjev iz bližnjega mlina) pa je bil kurir, prevoznik in obveščevalec.

Zaradi nenehnih hajk sovražnikov so bolnišnico pogosto premikali in iskali varnejši prostor zanjo.

★ Dušan Dujc

★ Jože Petkovšek

V začetku aprila 1944 je bolnišnica iz Trsta dobila amputacijske instrumente. Sredi novembra se je zelo povečala nevarnost, da jo Nemci odkrijejo. In res so jo: 18. novembra so našli kuhinjo in jo zažgali ter ubili ranjenca Alojza Placerja.

★ Pogreb šestnajstih partizanov, ki so padli pri Stari Sušici. Pokopali so jih na Ostrožnem Brdu, maševal pa je pregarski župnik Milič.

★ *Karbidovka, s katero so svetili pri prvi operaciji.*

Prva večja in težja operacija je bila amputacija noge. Antonu Jenku iz Čelja je »dumdumka« popolnoma razmesarila nogo pod kolonom. Čeprav ni imel amputacijskega orodja, se je dr. Mišo odlično znašel. Operacijsko mizo je sestavljal iz dveh zabojev, za luč je uporabil petrolejko ali karbidovko, kot operacijsko masko pa je uporabil kuhinjsko cedilo obloženo z vato, prepojeno z etrom.

Kot zdravniške instrumente je dr. Mišo imel na voljo le nož in tri pincete. Za amputacijo nog si je v sili pomagal s preprosto sadjarsko žagico. Med amputacijo ranjenčeve noge sta se onesvestila oba bolničarja, ki sta svetila s karbidovko. V teh trenutkih sta priskočila na pomoč lažja ranjenca, ki sta sicer vzdržala, vendar nista smela gledati operacije, ki je trajala 45 minut. Inštrumentalisti so od nervoze iz rok padali instrumenti. Sproti jih je pobiral, brisal in podajal operaterju.

Pacientu je odpovedalo srce, zato je moral dr. Mišo prekiniti operacijo in začeti srce masirati. Kljub vsemu je operacija uspela. Po dveh dneh negotovosti se je stanje pacienta izboljšalo, kasneje je okreval.

V bolnišnici je vladala stalna tišina. Še pri sekanju drv so morali paziti, da z lahnimi udarci razsekajo čim več drv, saj mesta bolnišnice niso smeli izdati. Dimnik je bil dolg 500 m in razvejan v več izhodov. Kurili so le suha drva brez lubja, da se ni preveč kadilo. Poleti so morali vsak dan znova z listjem zamaskirati vhod v bolnišnico in odstraniti sledove stopinj. Pozimi so sejali sneg z rešetom in tako skrili stopinje, a okoli bolnišnice je v zgodnjih jutranjih urah vedno krožila izvidnica in pazila na okolico ter o vsem obveščala upravnika. Tako so uspeli skriti položaj bolnišnice. Jože Petkovšek – Branko, intendant (upravnik) bolnišnice, je

★ *Nekaj zdravniških instrumentov, sanitetnega materiala in zdravil iz bolnišnice. Hrani jih Jože Petkovšek.*

pri gospodarskih komisijah, ki so bile ustanovljene v vseh okoliških vaseh, organiziral nabiranje hrane in sanitetnega materiala za bolnišnico. Veliko paketov je prišlo iz Trsta. Mnogo pa so prispevali tudi civilni zdravniki, ki so bili simpatizerji NOB-ja. Takšni so bili: italijanski zdravnik dr. Rizzo iz Divače, dr. Josip Ropotec s Kozine, dr. De Feconda iz Ilirske Bistrice, dr. Franc Ambrožič iz Postojne idr. Material so potem vozniki pripeljali do Franeta v Šmagorje, on pa do bolnišnice.

Frane je bil eden redkih domačinov, ki je vedel za bolnišnico. Aprila 1942 je bil interniran v Italijo. Po kapitulaciji, jeseni 1943, se je vrnil v domače kraje. Pomagal je pri prenosu ranjencev. Ponavadi so ga o prihodu ranjencev obvestili kurirji. Počakal jih je v Šmagorju blizu hiše. Nekega večera je nanje čakal skrit na kopici

★ Franc Malečkar

sena. Zaslišal je glasove. Misлил je, da prihajajo partizani. Skoraj je že skočil s sena, a je zadnji hip zaslišal nemško govorico in se potuhnil nazaj.

Ranjence sta pomagala nositi še Franc Maslo in Franc Šprohar.

Nobenega ranjenca ali bolnika niso pripeljali ali prinesli v bolnišnico in iz nje, ne da bi mu prej zavezali oči: »KDOR NE VE, NIČ NE POVE!« Da bi ranjence zmedli, so predvsem domače ljudi, ki bi lahko pozneje izdali položaj bolnišnice, vodili po gozdu okoli nje. V tem istem gozdu so tudi pokopavali umrle. Poleg so položili stekleničko z listkom. Na njem je bilo zapisano ime umrlega, kraj in diagnoza oz. vzrok smrti. Pozneje so jih prekopali. V veliko pomoč bolnišnici so bili zavedni ljudje iz okolice, zlasti z Ostrožnega Brda, od koder so vsak dan prinesli svež kruh in mleko. Požrtvovalno delo je opravljал zdravnik dr. Mišo, ki je ves prosti čas posvetil zdravljenju civilnega prebivalstva. Zdravljenje v bolnišnici Zalesje, ki ga je uvedel dr. Gadžijev – Mišo, je bilo po načelih sovjetske frontne kirurgije. Navzlic razmeram, pomanjkanju zdravil, opreme in zdravniških pripomočkov ter stalni sovražni nevarnosti, je bilo vendarle zelo uspešno. To dejstvo najbolj dokazuje le pet umrlih ali maj kot 2 %.

Tolikšen uspeh je bil dosežen, po mnenju dr. Gadžijeva, zaradi izredne fizične odpornosti ranjencev, dobre hrane, vode in zraka.

★ Doktor Magomed Gadžijev – Mišo

V bolnišnici Zalesje je kuhala Malka Krebelj z Ostrožnega Brda, ki je o težkih razmerah v bolnišnici povedala takole: *“Včasih je bilo treba skuhati tudi za 60 ali 70 ljudi, toda: kako to urediti, ko pa je bilo treba skrivati usak plamenček, usak odtenek dima, hoditi le ponoči v snegu in temi, brisati za seboj usako sled in nositi usako kapljo vode 400 do 500 metrov daleč! Z uro oddaljenega Ostrožnega Brda je bilo treba prinesti usako skorjo kruha, mleko, krompir in use druge potrebščine v največji tajnosti!”*

Kljub temu je bila hrana v bolnišnici za tedanje razmere odlična.

V Padežu je bila partizanska mesnica. Tja so iz bolnišnice z mulo hodili po meso.

Jedilnik pa je bil približno tak:

- *Zajtrk*: bela kava, kruh, ovčji sir in jabolčni kompot
- *Malica*: nasekano meso in goveji zrezki (Če so izgubili veliko krvi, so spili 2 dl terana.)
- *Kosilo*: kisel krompir, meso in goveja juha
- *Večerja*: testenine ali kislo zelje s krompirjem in meso

Po krepitvi nemškega pritiska proti Šmagorski dolini je mogoče dokaj zanesljivo sklepati, da so Nemci med 10. in 15. novembrom izvedeli, da je partizanska bolnišnica nekje med Kozjanami, Rjavčami, Suhorjem in Ostrožnim Brdom. Nemci so 18. novembra odkrili in razdejali kuhinjo bolnišnice ter priročno skladišče živil v njej. Bolniško osebje je že v noči na 19. november preneslo ranjence in bolnike iz Ostroškega boršta vzdolž

★ Kuharica Malka Krebelj

gozdnega grebena proti Suhorju na desni breg potoka Suhorščice. Tam so bili nekaj dni pod šotori na prostem. Kasneje so ranjence premestili v gozd nad Dujčevo domačijo v Loki na levem bregu potoka. Nemci so čedalje bolj vdirali v notranjost Brkinov. Ranjencem, ki so tudi v najhujšem mrazu, dežju in snegu največkrat

ležali kar v gozdu na prostem, je grozila nevarnost, da bi jih sovražnik izsledil in uničil. Končno pa je 29. decembra 1944 zbolel še dr. Gadžijev. Zato je bila bolnišnica Zalesje 17. januarja ukinjena, njeno osebje pa se je s poslednjimi tremi ranjenci priključilo SVPB bolnišnici pod Snežnikom.

★ Potrdilo, ki ga je izdal ekonom bolnišnice Jože Petkousch – Branko.

Številka	Ime	Poruzna mebla	Meso	Mast	Olje	Sol	Milo	Kvas
1	Kalopi	Rg	19	Rg		Rg		Rg
2	Kuhinja - Čelji		6,25	1,25	0,5	3.	0,25	0,85
3	S. D. V.	19.		5		6.		
4	Kuhinja - Jan. Budo	23.						
5	Lučino pašablatno		10	2	1 litr. kremo			
6	Kuhinja - Čelji		50	6	2	5	5.	
7	S. D. V.				2			
8	Čagovci - Čagovci				2			
9	Kuhinja - Čelji				0,5			
10	Kalopi				2			
11	Lučino pašablatno				0,5			
12	Kuhinja - Čelji				0,5			
13	Lučino pašablatno				2			
14	Stomica P. 3a				2			
15	Kuhinja - Čelji				2			
16	Kalopi		14					
17	Kuhinja - Čelji		30					
18	Jan. Budo		18					
19	Jan. Budo		50					
20	S. D. V.		44					
21	Kalopi							
22	Kuhinja - Čelji							
23	Kuhinja - Čelji							
24	Kuhinja - Čelji							
25	Kuhinja - Čelji							
26	Kuhinja - Čelji							
27	Kuhinja - Čelji							
28	Kuhinja - Čelji							
29	Kuhinja - Čelji							
30	Kuhinja - Čelji							
31	Kuhinja - Čelji							
32	Kuhinja - Čelji							
33	Kuhinja - Čelji							
34	Kuhinja - Čelji							
35	Kuhinja - Čelji							
36	Kuhinja - Čelji							
37	Kuhinja - Čelji							
38	Kuhinja - Čelji							
39	Kuhinja - Čelji							
40	Kuhinja - Čelji							
41	Kuhinja - Čelji							
42	Kuhinja - Čelji							
43	Kuhinja - Čelji							
44	Kuhinja - Čelji							
45	Kuhinja - Čelji							
46	Kuhinja - Čelji							
47	Kuhinja - Čelji							
48	Kuhinja - Čelji							
49	Kuhinja - Čelji							
50	Kuhinja - Čelji							
51	Kuhinja - Čelji							
52	Kuhinja - Čelji							
53	Kuhinja - Čelji							
54	Kuhinja - Čelji							
55	Kuhinja - Čelji							
56	Kuhinja - Čelji							
57	Kuhinja - Čelji							
58	Kuhinja - Čelji							
59	Kuhinja - Čelji							
60	Kuhinja - Čelji							
61	Kuhinja - Čelji							
62	Kuhinja - Čelji							
63	Kuhinja - Čelji							
64	Kuhinja - Čelji							
65	Kuhinja - Čelji							
66	Kuhinja - Čelji							
67	Kuhinja - Čelji							
68	Kuhinja - Čelji							
69	Kuhinja - Čelji							
70	Kuhinja - Čelji							
71	Kuhinja - Čelji							
72	Kuhinja - Čelji							
73	Kuhinja - Čelji							
74	Kuhinja - Čelji							
75	Kuhinja - Čelji							
76	Kuhinja - Čelji							
77	Kuhinja - Čelji							
78	Kuhinja - Čelji							
79	Kuhinja - Čelji							
80	Kuhinja - Čelji							
81	Kuhinja - Čelji							
82	Kuhinja - Čelji							
83	Kuhinja - Čelji							
84	Kuhinja - Čelji							
85	Kuhinja - Čelji							
86	Kuhinja - Čelji							
87	Kuhinja - Čelji							
88	Kuhinja - Čelji							
89	Kuhinja - Čelji							
90	Kuhinja - Čelji							
91	Kuhinja - Čelji							
92	Kuhinja - Čelji							
93	Kuhinja - Čelji							
94	Kuhinja - Čelji							
95	Kuhinja - Čelji							
96	Kuhinja - Čelji							
97	Kuhinja - Čelji							
98	Kuhinja - Čelji							
99	Kuhinja - Čelji							
100	Kuhinja - Čelji							

Osebjje

»V Ljubljani, 6. 1. 1973

Dragi Frane! Zelo mi je hudo, da ti moram sporočiti, da je v svojem rodnem kraju Bujnaksu umrl dr. Mišo.«

Tako je Maks Zadnik obvestil prijatelja Franeta Malečkarja o smrti vsem dragega in priljubljenega zdravnika dr. Magomeda Gadžijeva.

Borca in ranjenca iz NOB Maks Zadnik in Polde Krebelj pa sta v sporočilu soborcem, prijateljem in znancem ob Gadžijevi smrti zapisala:

Nekdanje partizanske borce, aktiviste in prebivalce brkinskega, istrskega in pivškega območja je hudo prizadela žalostna vest, da je 24. novembra 1972 v daljnem rodnem Bujnaksu pri Mahačkalu ob Kaspijskem jezeru nenadno umrl, zadet od srčne kapi, Magomed Gadžijev – dr. Mišo, medvojni partizanski zdravnik, upravnik Partizanske bolnice Zalesje v Brkinih. Z njim smo slovenski partizani, posebno pa starejši brkinski prebivalci, izgubili velikega prijatelja in izrednega človeka, ki je s svojim strokovnim medicinskim znanjem reševal življenja naših partizanskih borcev in brkinskih prebivalcev v najbolj kritičnih dneh naše zgodovine. Rojen je bil 10. maja 1914. V njegovi družini je bil zdravniški poklic že v tradiciji. Študij medicine je uspešno končal. Leta 1939 je stopil v Rdečo

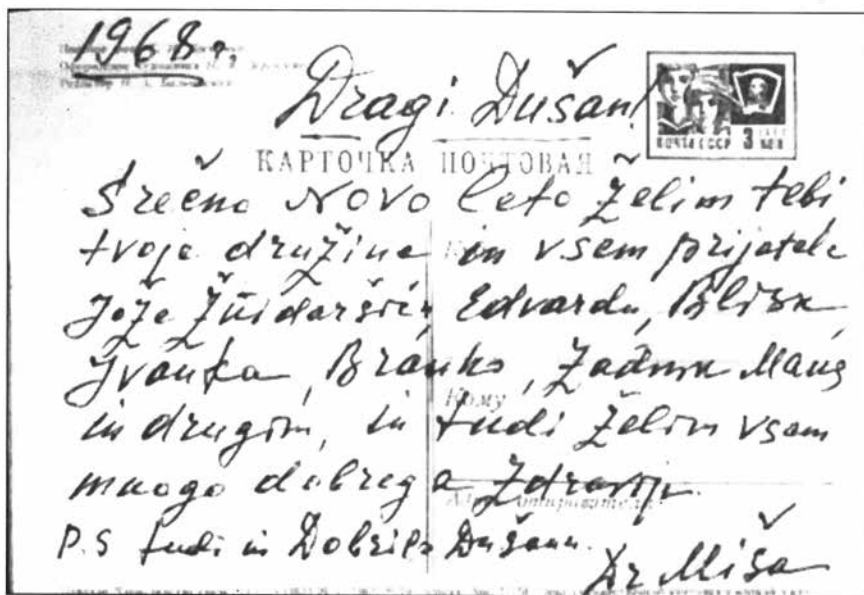

★ Dr. Magomed Gadžijev s partizanskim imenom dr. Mišo

armado. Konec leta 1942 pa so ga Nemci ranjenega ujeli. Moral je v ujetništvo. Na poti v Italijo je njegovo oddelek okoli 10. januarja 1944 prispel v Senožeče, od koder je v noči na 13. januar dr. Gadžijev pobegnil proti Vremščici skupaj s Kozakom Borisom Abdulajevim. Po tridnevem iskanju v snegu in mrazu se jima je posrečilo priti v noči na 17. januar na Ostrožno Brdo, kjer sta v naslednjih dneh navezala stike s štabom Istrskega odreda in se vključila vanj.

Dr. Gadžijev – Mišo je prišel v odred kot naročen, saj so prav tedaj iskali sposobnega zdravnika za upravnika bolnišnice v Padežu. Dr. Gadžijev je ponudbo sprejel in to dolžnost opravljal požrtvovalno in uspešno.

Odtlej, ko je spoznal Slovenijo in Slouence, se je, kot je vedno rad

★ Dopisnica, ki jo je dr. Mišo pisal prijatelju Dušanu Dujcu.

★ Dr. Magomed Gadžijev in dr. Ivan Matko ob odkritju spomenika na Gabrovici pri Črnem Kalu leta 1963.

★ Jože Resinovič (1902–1983), s partizanskim imenom OČKA, je bil borec Istrskega odreda.

pripovedoval, počutil kot Slovenec in med Slovenci kot doma.

Morda so tudi njegove misli v poslednjem življenjskem utripu poromale v daljne slovenske hribe med nekdanje partizanske ranjence v Šmagorsko dolino v Brkinih, k ženi Marini in sinu Eldarju v Ljubljano?

V partizanih je bil od 26. 4. 1944 do 15. 6. 1945. Vzrok za odhod je bil prihod Nemcev v vas Hrpelje. Iz Hrpelje je šel v vas Slope in nato na Artužice, kjer je dobil stik s terenci Istrskega odreda. Od tam so ga odpeljali v vas Šmagurje in dalje v par sto metrov oddaljeno Partizansko bolnico Zalesje.

Oče je bil po poklicu mizar, zato je bil v bolnišnici dobrodošel. Bil je

uzdrževalec in mizar, ki je izdeloval razne pripomočke iz lesa. Za ranjence je izdeloval lesene letve (opornice) za poškodovane noge, roke in podobno.

V bolnišnici se je seznanil z ranjenci; Slavkom Zupančičem iz Materije in Stankom Vatoucem - Fuštarjem iz Rožic. Slednji je bil hudo ranjen v levo nogo. Doktor Mišo mu je hotel nogo amputirati, bolničar Očka pa je prepričal doktorja, naj noga ostane. Ranjenec je imel hude bolečine, zato je bil moj oče dan in noč pri njem. Stanje se mu je počasi izboljševalo, dokler ni okreval. Stanko ni nikdar pozabil mojega očeta, saj je imel obe nogi prav po njegovi zaslugi.

Oče je tudi omenil, kako so bili dostikrat v stiski zaradi Nemcev.

Nekega dne so se prišli Nemci umivat in prat v potok pri Šmagurju, bolnišnica pa je bila oddaljena le kakšnih 400 metrov. Osebj je bilo zelo v skrbeh, kaj naj z ranjenci. Čez nekaj ur pa so se začeli Nemci umikati in nastalo je veliko zadovoljstvo.

Bolnišnica se je z mlekom, krompirjem, sadjem in ostalim oskrbovala v vasi Šmagurje in useh okoliških vaseh.

Oče se je dobro poznal tudi s Karlom Maslom z Ostrožnega Brda.

Iz partizanov se je vrnil po končani vojni.

Po pripovedovanju zapisal Očkov sin
Boris Resinovič.

Hrpelje, 15. 4. 2002

Osebe
partizanske bolnice: „ZALEŠJE“

Mišo Gadžijev
komandant –
zaravnik

Manna Lenarčič
pom. komandanta –
bolničarka

Stanko Votovec
politični komisar

Dušan Dujc
bolničar –
anestezist

Dušan Dobriča
bolničar –
instrumentalist

Mavrn Ljubica
bolničarka

Petkovšek Jože –
Branka
intendant

Malka Krsbelj
kuhanica

Franc Maležkar
obr., kurir,
prevoz bolnikov

Franc Špohar –
Grgeč
prinašanje hrane

Franc Maslo –
Bečan
prinašanje hrane

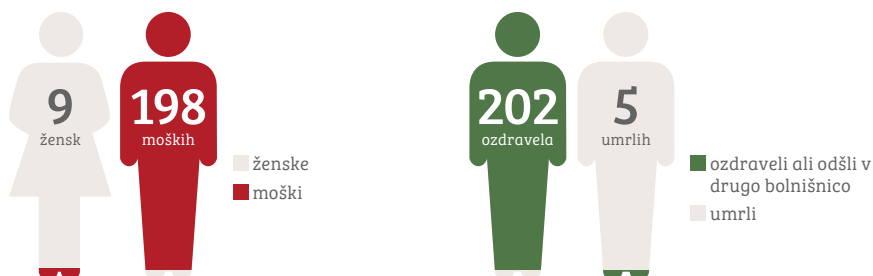

Jože Resinovič
mizar – tesar

★ Uokvirjeno sliko oseba bolnišnice hrani Jože Petkoušek.

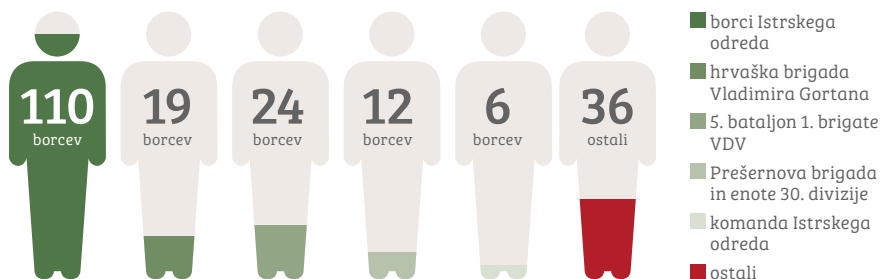
Podatki o zdravljenju

Bolnišnica Zalesje je med svojim delovanjem od novembra 1943 do januarja 1945 zdravila 207 bolnikov. To so bili borci, ranjeni med borbo, in ljudje iz bližnje in daljne okolice, ki so zboleli za različnimi boleznimi: tuberkulozo, garjami, različnimi vnetji, pljučnimi boleznimi, malarijo, tifusom idr.

★ Število bolnikov v bolnici Zalesje

Ranjenci in bolniki, ki so se zdravili v bolnišnici Zalesje, so bili iz različnih enot in organizacij.

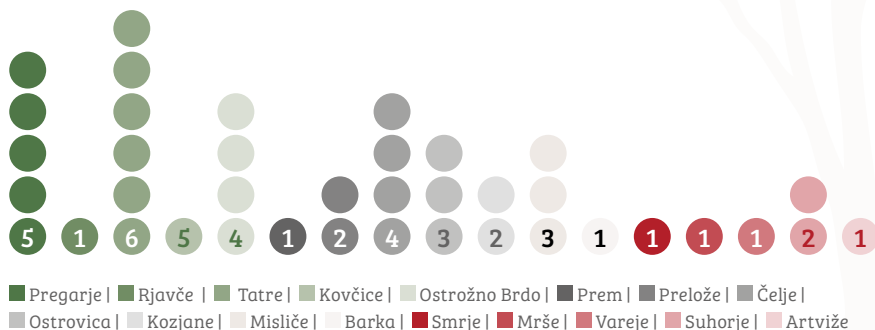
★ Število bolnikov iz različnih enot in organizacij v bolnici Zalesje

Ranjenci so med vojno opravljali različne naloge. Tako je požrtvovalno osebje bolnišnice rešilo življenja mnogim kurirjem, aktivistom, komandirjem, namestnikom komandirjev, komisarjem, pomočnikom komisarjev, obveščevalcem, minercem idr.

Kot je bila pestra zasedba bolnikov glede njihovih zadolžitev med NOB

★ Število bolnikov po narodnem in državljanskem sestavu

★ Število bolnikov iz okoliških vasi

tako je bila zanimiva tudi narodna in državljanska sestava.

Ker je bila bolnišnica stalno ogrožena, so zlasti konec leta 1944 pogosto organizirali prenose hudo ranjenih borcev iz Brkinov na Notranjsko. Organiziral jih je štab Istrskega odreda, za spremstvo pa je dodelil četo 5. VDV bataljona. Ranjence so prepeljali čez Mašun v Loško dolino, od tam so jih z letali prenesli v Bari.

- V začetku maja 1944 so prenesli 5 ranjencev,
- septembra 7 ranjencev,
- novembra 12 ranjencev,
- januarja 1945 pa 8 ranjencev.

Iz brkinskih vasi se je mnogo fantov, mož in žena uprlo okupatorju in stopilo v narodnoosvobodilni boj. Med njimi je bilo tudi nekaj borcev in bork, ki so se zdravili v bolnišnici Zalesje. Spodnja tabela nam prikazuje število bolnikov, ki so bili doma iz okoliških vasi.

Vse podatke o ranjenih so zapisovali v evidenčni zvezek: v kateri vojaški enoti so se bojevali, kje in kdaj so bili ranjeni

oz. kdaj so zboleli, kdaj so bili sprejeti in odpuščeni iz bolnišnice, vrsto bolezni ali rane ter potek zdravljenja.

INEVNIK HOSPITALIZIRANIH BOLNIKOV BOLNICE ISTERSKEGA ODREDA

1. KABILIJA Santo-"Srečko", rojen 17/7-1915 v Sarajevu
četa VOS Bt I.O

Kdaj ranjen?
V bolnico sprejet 4/1-1944
V bolnici do 3/2-1944

Rana desnega stegna

2. VOLK Franc Jožef, rojen 6/4-1924 v Čepna
III. četa I. Bt "Srečko-Kosovel"-četni komisar

Kdaj ranjen?
Sprejet v bolnico 6/1-1944
Umrli 8/1-1944 ob 2,30 uri

Številne raztrganine levega stegna

3. PETERNEL Janez, rojen 25/1-1906 v Cerknem-Planina
Minerski vod III. Bt Šercerjeve brigade

Kdaj ranjen? - 14/11-1943
Sprejet v bolnico 16/11-1943
Umrli 7/4-1944 ob 7,00 uri

Tatje

Vstralna rana glave v senčini roženj možgan dešno in travmatsko vnetje desnega očesa. Umrli za vnetjem možganskih mren in možgan ter zalitja pljuč po influenci

4. MAURIN Radi, rojen 29/3-1919 v Jelenji vasi
Namestnik komandanta III. Bt Šercerjeve brigade

Ranjen 14/11-1943;
Sprejet v bolnico 18/11-1943
Odpuščen 7/5-1944

Tatje

Zlom leve stegnenice

★ Del strani iz prepisa dnevnika partizanskih bolnikov bolnišnice Zalesje.

Seznam bolnikov in ranjencev iz dnevnika bolnice Zalesje:

1. Kabilija, Santo – Srečko, roj. 17. 7. 1915 v Sarajevu, četa VOS bt. IO
2. Volk, Franc Jožef, roj. 6. 4. 1924 v Čepnu, III. četa 1. bt. Srečko Kosovel – četni komisar
3. Peternel, Janez, roj. 25. 1. 1906 v Cerknem – Planina, minerski vod III. bt. Šerčerjeve brigade
4. Maurin, Rudi, roj. 29. 3. 1919 v Jelenji vasi, namestnik komandanta III. bt. Šerc. brigade
5. Cubetta, Giuseppe – Marjan, roj. 20. 4. 1920 v S. Stefano – Medio (Messina), štab IO
6. Kravčenko, Peter, roj. 14. 5. 1914 v Olkovatka (ZSSR)
7. Kogelček, Martin, roj. 16. 11. 1913 v Kosterni, I. četa 2. bt. Loška brigada – komandir
8. Gorenšek, Maks, roj. 24. 9. 1926 v Kobaridu, II. četa I. Bt. IO
9. Caharija, Leopold – Pepi, roj. 18. 8. 1905 v Nabrežini, IV. četa I. bt. Srečko Kosovel – komandir čete
10. Lekšan, Karel – Jernej, roj. 26. 1. 1914 v Bukovju, VOS – komandir
11. Humar, Rudi, roj. 10. 4. 1914 v Slapu pri Idrijci, četa VOS – komisar
12. Makuc, Ivan, roj. 17. 10. 1926 v Tatre – Materija, štab IO – zaščitna četa IO
13. Sluga, Jože – Stanko, roj. 28. 3. 1924 na Rjavčah, II. četa 1. bt. IO – namestnik komandirja
14. Cek, Andrej, roj. 11. 4. 1910 v Hrušici, I. bt.
15. Gombač, Josip, roj. 7. 5. 1923 v Betani, 1. bt. IO
16. Bonadio, Nikola, roj. 19. 1. 1909 v Katanzzaro, 1. bt. IO
17. Hrib, Ludvik, roj. 1921, četa VOS
18. Ivančič, Ivan, roj. 1923 v vasi Golac, I. četa 2. bt. IO
19. Počkaj, Ivan, roj. 1916 v vasi Slope – Materija, I. bt. IO – miner
20. Štrcan, Anton, roj. 7. 9. 1924 v Trstu, četa VOS
21. Landoni (Landini), Pietro, roj. 10. 5. 1909 v Galazzato – Vares, 3. bt. IO – komandir čete, kapetan
22. Šerbinin, Boris – Grigorijevič, roj. 29. 5. 1920 v Saratovu (ZSSR), 1. bt. 1. četa IO
23. Bonadio, Nikola, roj. 17. 6. 1919 v Katanzzaro, 1. bt. četa IO
24. Valenčič, Joško, roj. 25. 5. 1924 v Hrušici – Podgrad, 1. bt. 1. četa IO
25. Šprohar, Drago, roj. 9. 2. 1914 na Suhorju – Košana, 1. bt. 1. četa IO
26. Dujmovič, Ciril, roj. 2. 3. 1925 na Ostrovici – Materija, 1. bt. 2. četa IO
27. Šircelj, Franc, roj. 24. 9. 1921 v vasi Čelje – Il. Bistrica, 1. bt. 1. četa IO – obveščevalec
28. Radanovič (Ratkovič), Dragica, roj. 20. 6. 1923 v Trebinju (Hercegovina) – sekretarka SKOJ IO, partizanka od 1. 6. 1941 1. bt. IO – bolničarka
29. Novak, Anton, roj. 1. 1. 1921 v Obrovu – Podgrad, 1. bt. 1. čete IO – pomočnik komisarja

30. Rožanc, Ivan, roj. 12. 9. 1923 v Varejrah – Divača, 1. bt. 2. četa IO
31. Filipčič, Josip, roj. 8. 2. 1921 v vasi Tatre – Materija, 1. bt. 1. četa IO
32. Gustinčič, Ivan, roj. 25. 12. 1925 v vasi Tatre – Materija, 1. bt. 2. četa IO
33. Vatovec, Stanko, roj. 21. 12. 1924 v Misličah – Divača, 1. bt. 1. četa IO
34. Sever, Pepino, roj. 26. 12. 1919 v Loki pri Črnem kalu, 3. bt. 1. četa IO
35. Lovrenčič, Živko, roj. 23. 3. 1926 v Bočajih – Truske, 3. bt. 2. četa IO
36. Mezgec, Anton, roj. 5. 10. 1921 v vasi Mrše – Materija, 8. brigada 2. bt. 3. četa
37. Dujc, Dušan, roj. 10. 9. 1920 v Drvaru – Roženski pehovac, 1. bt. – minerski vod, ostal kot bolničar v bolnišnici
38. Kravčenko, Peter, roj. 6. 5. 1914 v Voronješu (ZSSR), 1. bt. 1. četa
39. Mahne, Franc, roj. 18. 10. 1925 na Tatrach – Materija, 1. bt. 1. četa IO
40. Glavina, Miro, roj. 2. 6. 1920 v Lonjerju pri Trstu, 1. bt. 1. četa IO
41. Milovič, Anton, roj. 25. 9. 1912 v Gradišču – Podgrad – kurir
42. Svetina, Stanko, roj. 16. 11. 1923 v Danah – Divača, 1. bt. IO
43. Dragotin, Smajla, roj. 27. 7. 1921 v Rupi – Reka
44. Šlosar, Alojz, roj. 3. 11. 1921 v Sabonjah – Podgrad, 2. bt. 3. četa IO
45. Grahor, Miloš, roj. 21. 7. 1924 v Spodnjih Bitnjah – Prem, namestnik komisarja bataljona VDV
46. Kocjančič, Danilo, roj. 7. 4. 1927 v Ločah – Materija, 1. bt. 2. četa IO
47. Ukmar, Ivan, roj. 27. 3. 1918 v vasi Babiči pri Marezigah, komanda mesta Koper
48. Jenko, Anton, roj. 2. 8. 1922 v vasi Čelje – Prem, 1. bt., minerski vod IO
49. Miklavčič, Ljubo, roj. 22. 2. 1925 v Plavjah – Milje pri Trstu, zaščitna četa IO
50. Počkar, Josip, roj. 16. 6. 1924 na Barki – Divača, 1. bt. 1. četa IO
51. Krevatin, Bruno, roj. 25. 4. 1925 v vasi Krevatini pri Miljah, novinec
52. Hreščak, Anton – Urban, roj. 24. 8. 1914 na Novi Sušici – Košana, aktivist
53. Belič, Lazar, roj. 16. 9. 1910 v Marezigah – Koper
54. Volk, Alojz, roj. 19. 6. 1916 v vasi Suhorje – Košana, 1. bt. IO
55. Požar, Stanko, roj. 14. 10. 1922 v vasi Tublje – Kozina, 2. bt. IO
56. Vičič, Srečko, roj. 14. 2. 1908 v Podgradu, namestnik komandanta IO
57. Kljun, Silvo, roj. 14. 3. 1925 v vasi Misliče – Divača
58. Pirjevec, Jože, roj. 29. 11. 1915 v Sežani, politkomisar čete VDV
59. Šerbinin, Boris, roj. 25. 5. 1920 Samari – ZSSR, 2. bt. 2. četa IO
60. Medved, Anton, roj. 9. 2. 1919 v vasi Ostrožno Brdo – Košana, 1. bt. 1. četa IO

61. Kirn, Pavel, roj. 26. 6. 1925 v vasi Čelje – Prem, kurir
62. Vižentin, Luciano, roj. 7. 1. 1928 v Nabrežini pri Trstu, 2. bt. 1.četa IO
63. Krebelj, Leopold, roj. 7. 9. 1920 na Ostrožnem Brdu – Košana, komandant 1. bt. IO
64. Babič, Anton, roj. 4. 1. 1921 v Baču pri Materiji, 1. bt. IO, vodnik
65. Repič, Alojz, roj. 6. 2. 1915 na Čepnu – Košana, 5. bt. VDV
66. Jurinčič, Jože, roj. 6. 5. 1906 v Kompolu – Šmarje, 3. četa, 2. bt. 8. brigade
67. Mezgec, Jože, roj. 24. 6. 1921 na Ostrovici – Materija, 2. četa 1. bt. IO
68. Dežjot, Vladimir, roj. 17. 2. 1919 v vasi Misliče – Divača, IO – obveščevalec
69. Božič, Stanko, roj. 28. 8. 1920 v Socerbu – Kozina
70. Griščenko, Peter, roj. 6. 1. 1923 v Paharu (ZSSR), 1. bt. IO – miner
71. Akimjin (Akimin), Miša, roj. 15. 11. 1918 v Saratovu (ZSSR), 2. bt. IO
72. Grandič, Anton, roj. 5. 8. 1918 v Danah pri Divači, 2. bt. 2.četa IO – komandir čete
73. Grizonič, Viktor, roj. 14. 6. 1927 v Gažonu pri Šmarjah – Koper, 2. bt. IO
74. Pregelj, Rado, roj. 14. 1. 1926 v Gorenji Branici – Štanjel, 3. bt. 2. četa IO – namestnik komandirja
75. Firm, Agata, roj. 28. 5. 1929 na Kozjanah – Materija
76. Vatovec, Ivan, roj. 6. 9. 1902 na Kozjanah – Materija, delavska četa
77. Dujmovič, Darko, roj. 8. 6. 1926 na Ostrovici – Materija
78. Lazar, Danilo, roj. 27. 5. 1924 v Podpeči pri Dekanih, 2. bt. IO
79. Dolenc, Stane, roj. 2. 12. 1908 v Ljubljani, Istrsko vojno področje – komisar
80. Sabadin, Elio, roj. 16. 4. 1923 v Trstu, 2. bt. IO
81. Godina, Franc, roj. 18. 9. 1927 na Artvižah – Materija
82. Bračika, Milan, roj. 4. 8. 1923 v Misloki
83. Klinkon, Lojze, roj. 18. 6. 1925 v Zatoľminu pri Tolminu, kurir IO
84. Pribac, Anton, roj. 13. 6. 1922 v Novi vasi pri Piranu, 3. bt. 2. četa IO
85. Požar, Andra, roj. 4. 2. 1929 v Ljubljani
86. Mahne, Ivanka, roj. 20. 12. 1919 na Tatrach – Materija, član O Kom. SKOJ
87. D'amico, Michele, roj. 29. 6. 1916 v San Fratello, Prov. Messina, 2. bt. 2. IO
88. Lenarčič, Marina, roj. 5. 12. 1924 na Rakeku, član Agit. prop. komisije OK KPS S Istra
89. Matko, Ivan, roj. 9. 5. 1919 v Ljubljani, član OO OF za J. Primorsko
90. Šerbinin, Boris, roj. 29. 5. 1920 v Samari (ZSSR), 2. bt. 2. četa IO

91. Matko, Milan, roj. 31. 3. 1927 v Bitnji pri Ilirski Bistrici
92. Demojzes, Franc, roj. 9. 8. 1920 v Poljanah – Podgrad
93. Bernič, Lojze, roj. 30. 9. 1927 v Katunu – Kotor – Pazin, 2. bt. 2. četa 2. brigade 43. divizije
94. Lozej, Albin, roj. 3. 8. 1925 v Ivangradu, 5. bt. 2. četa VDV
95. Počkaj, Leopold, roj. 8. 10. 1924 na Ravnah pri Pivki, 5. bt. 3. četa VDV
96. Bukovec, Franc, roj. 1. 11. 1908 v Vašah pri Medvodah, inž. četa 7. SNOUB F. Prešeren
97. Križnar, Vincenc, roj. 15. 1. 1899 v Goričanah pri Medvodah, inž. četa 7. SNOUB F. Prešeren
98. Čemažar, Peter, roj. 7. 2. 1914 v Davči pri Škofji Loki, inž. četa 7. SNOUB F. Prešeren
99. Anžin, Anton, roj. 18. 2. 1925 v Dobenu – Mengeš, inž. četa 7. SNOUB F. Prešeren
100. Baničič, Frano, roj. 1. 11. 1910 v Grdoselu – Pazin, 2. bt. 2. četa IO
101. Bečan, Franc, roj. 22. 9. 1908 v Rakovniku pri Medvodah, inž. teh., četa 7. SNOUB F. Prešerna
102. Burger, Janez, roj. 25. 1. 1920 v Hrašah pri Smledniku, inž. teh., četa 7. SNOUB F. Prešeren
103. Malalan, Franc, roj. 3. 12. 1920 v Lukovici pri Ljubljani, inž. teh., četa 7. SNOUB F. Prešeren
104. Čuk, Edvard, roj. 4. 10. 1911 v Trebčah pri Trstu, štabna četa 7. SNOUB F. Prešeren
105. Kurbanov, Assat, roj. 5. 9. 1914 v Baku – ZSSR, Ruska četa 30. divizije
106. Atajev, Čolden, roj. 5. 4. 1920, Uzbekska SSR, Ruska četa 30. divizije
107. Kociančič Valentin, roj. 10. 2. 1911 v Kaštelirju – Hrv. Istra, nam. komandanta 2. bt. IO
108. Čermelj, Milan, roj. 8. 1. 1927 v Vrhpolju – Dolina, 3. bt. 1. četa IO
109. Luša, Silvo, roj. 27. 7. 1921 v Dekanij, 3. bt. 2. četa IO
110. Jelenčič, Rudolf, roj. 16. 10. 1924 v Račicah pri Podgradu, 5. bt. 1. četa I. brigada VDV
111. Golobič, Franc, roj. 7. 6. 1927 na Krašnjem vrhu – Metlika, 1. bt. 2. četa IO
112. Bizjak, Bruno, roj. 17. 1. 1923, v Trstu, 1. bt. 1. četa IO – komandir
113. Sedlar, Franc, roj. 22. 6. 1924 v Desinah – Črnomelj, 1. bt. 2. četa IO
114. Grižančič, Josip, roj. 2. 9. 1909 v Trstu, član RK 3. rajon Trst
115. Zupančič, Slavko, roj. 21. 2. 1922 v Materiji, 1. bt. IO
116. Lenič, Alojz, roj. 2. 6. 1925 na Malkovcu – Mokronog (prinešen iz Beke), 1. bt. 1. četa IO
117. Balčič, Ivan, roj. 24. 2. 1919 v Škofjajah – Milje, komanda mesta Koper
118. Rupar, Jože, roj. 10. 9. 1926 v Beogradu, kurir
119. Matko, Viktor, roj. 22. 7. 1925 v Preložah, 5. bt. 3. četa 1. brigada VDV

120. Gruden, Adalbert, roj. 6. 11. 1923 v Šempolaju – Nabrežina, 5. bt. 1. brigada VDV – namestnik komandirja
121. Poles, Franc, roj. 2. 10. 1927 v Skadanščini, 4. bt. 4. četa IX. brigade
122. Sancin, Draga, roj. 6. 9. 1926 v Dolini – Trst, okrožna aktivistka
123. Zadnik, Maks, roj. 26. 1. 1923 na Pregarjah, 4. bt. 2. četa 9. SNOB – pom. polit. komisarja
124. Hudoklin, Tone, roj. 20. 11. 1919 v Vrhpolju pri Novem mestu, komandant komande mesta Materije
125. Jelenčič, Rudolf, roj. 16. 10. 1924 v Račicah – Podgrad, 5. bt. 1. četa 1. brigade VDV
126. Barba, Ivan, roj. 15. 12. 1921 v Javorju – Podgrad, 5. bt. 4. četa 1. brigada VDV
127. Kregelj, Polde, roj. 7. 9. 1920 na Ostrožnem Brdu, 4. bt. 9. SNOB – nam. komandirja
128. Štimac, Milivoj, roj. 28. 5. 1922 v Gerovem, 4. bt. 2. četa 9. SNOB – nam. komandirja
129. Batista, Anton, roj. 9. 6. 1923 na Topolcu – Il. Bistrica, 4. bt. 2. četa 9. SNOB
130. Sirk, Viktor, roj. 24. 6. 1922 Sv. Križ pri Trstu, 2. bt. 2. četa 2. brigade VDV
131. Zadnik, Ivan, roj. 24. 7. 1922 na Pregarjah, 5. bt. 3. četa 1. brigada VDV
132. Delovrenc, Franc, roj. 28. 7. 1925 v Trnovem pri Il. Bistrici, 5. bt. 2. četa 1. brigade VDV
133. Butinar, Ivan, roj. 25. 7. 1914 v Trnovem pri Il. Bistrici, politični aktivist
134. Babič, Anton, roj. 9. 3. 1912 v Babičih pri Koprju
135. Gadžijev, Miša, roj. 10. 5. 1914 v Bujnokske – ZSSR, upravnik bolnice Zalesje, zdravnik
136. Grizonič, Viktor, roj. 14. 6. 1927 na Gažonu pri Koprju, 4. bt. 3. četa 9. SNOB
137. Kirigin, Jurček, roj. 20. 9. 1920 v Milcah – Brač, 1. četa 4. bt. 9. SNOB
138. Dekleva, Ludvik, roj. 11. 12. 1921 v Smrjah – Il. Bistrica, 4. bt. 3. četa 9. SNOB
139. Mlakar, Anton, roj. 1. 1. 1918 Klenosik – Mokronog, 4. bt. 9. SNOB – namestnik komandirja
140. Bizjak, Johan, roj. 27. 8. 1916 v Moravčah pri Ljubljani, 4. bt. 1. četa 9. SNOB – komandir
141. Primc, Rudi, roj. 23. 5. 1924 v Jasenu – Il. Bistrica, kurir
142. Poljšak, Jože, roj. 20. 2. 1923 v Gorenji Branici, 5. bt. 4. četa 1. VDV
143. Vatovec, Stanko, roj. 24. 6. 1906 v Rožicah pri Materiji, 4. bt. 3. četa 9. SNOB 18. divizija
144. Dujmovič, Vladimir, roj. 28. 3. 1912 v Rodiku pri Divači
145. Bilc, Milovan, roj. 3. 10. 1919 v Ilirski Bistrici

146. Metlika, Ivan, roj. 26. 4. 1902 v Černutičah – slo. Istra, 4. bt. 4. četa 9. SNOB
147. Rosando, Josip, roj. 6. 12. 1919 v Vinkuranu – Pula, 1. bt. 3. četa 1. Istr. brigada V. Gortana
148. Mrakič, Anton, roj. 25. 5. 1914 v Kanalu – Gorica, 1. bt. 2. četa 1. brig. V. Gortana
149. Vidas, Berto, roj. 20. 5. 1927 v Besnici Sv. Nedelja, 1. bt. 3. četa 1. brig. V. Gortana
150. Brežac, Miro, roj. 9. 2. 1923 v Sv. Bartolu – Labin, 1. bt. 1. četa 1. brig. V. Gortana
151. Čerovac, Stanko, roj. 5. 1. 1926 v Velemunah – Buzet, 1. brig. V. Gortana 43 diviz., udarna četa
152. Marjan, Stanko, roj. 10. 10. 1928 v Sv. Martinu pri Buzetu, 1. brig. V. Gortana, prateča četa
153. Poker, Ivan, roj. 27. 5. 1926 v Gorici, 5. bt. 1. četa 1. VDV brig.
154. Vadnal, Aleksander, roj. 23. 1. 1925 na Velikem otoku – Postojna
155. Može, Anton, roj. 30. 1. 1917 v Dolenji vasi pri Trstu, 5. bt. 3. četa 1 – VDV brigade
156. Kunstič, Franc, roj. 29. 3. 1912 v Plati – Rogaška Slatina, 5. bt. 1. četa 1. – VDV brigade
157. Kmet, Ferdinando, roj. 13. 4. 1915 v Boškari, 1. brig. V. Gortana, prateča četa
158. Drasčič, Josip, roj. 2. 2. 1906 v Sv. Martinu – Buzet, 1. brig. V. Gortana
159. Klopčič, Ubald, roj. 16. 5. 1928 v Sv. Nedelji – Labin
160. Denič, Lojzo, roj. 9. 5. 1923 v Crnigradu, 2.četa 2. Bt. 1.brigada 43 divizije
161. Šibelič, Josip, roj. 9. 2. 1925 v Lisujanu – Pula, 2.udarni bataljon 1.briga. V. Gortana
162. Kuret, Rajko, roj. 26. 1. 1926 v Omišalju – Krk, 3. udarni bataljon 1.brig. V. Gortana
163. Siradič, Josip, roj. 21. 2. 1908 v Drenovi – Pazin, 1. bt. 3. četa 1. brig. V. Gortana
164. Jelinčič, Janko, roj. 20. 10. 1921 v Tolminu
165. Linc, Lojze, roj. 15. 5. 1922 v Št. Vidu – Stična
166. Santaleza, Josip, roj. 12. 3. 1926 v Santalezi – Labinj, 1. bt. 2. četa 1. brig. V. Gortana
167. Frank, Alojz, roj. 20. 9. 1924 v Čeljah pri Il. Bistrici, O. e. 4. bt. 9. SNOUB
168. Razpot, Anton, roj. 25. 5. 1927 v Vrbici
169. Jaklič, Jelka, roj. 5. 8. 1916 v Trstu
170. Sancin, Draga, roj. 6. 9. 1926 v Dolini – Trst, mladinska aktivistka
171. Kunstič, Anton, roj. 7. 7. 1914 v Plati – Rogaška Slatina, 5. bt. 4. četa 1.brig. VDV
172. Babič, Anton, roj. 4. 1. 1906 v Materiji, 1. bt. IO
173. Placer, Alojz, roj. 7. 10. 1912 v Kočičah – Rodik

174. Filipič, Ivan, roj. 10. 4. 1912 v Podgorju
175. Koren, Lado, roj. 20. 2. 1925 v Babičah – Koper
176. Štefančič, Jakob, roj. 6. 3. 1912 na Pregarjah
177. Benčič, Cvetko, roj. 9. 9. 1923 v Malem Maju – Poreč, 3. bt. 2. četa 1. brig. V. Gortana
178. Benčič, Emil, roj. 15. 5. 1926 v Hrpeljah, komandant mesta Materija
179. Bubnič, Jože, roj. 11. 4. 1907 na Pregarjah
180. Filipičič, Janez, roj. 6. 1. 1904 na Tatrah
181. Kralj, Franc, roj. 6. 11. 1908 Ledec (Čehoslovaška), komisar komandant mesta Il. Bistrica
182. Božič, Anton, roj. 2. 10. 1920 na Kovčicah – Brkini, 5. bt. 3. četa VDV
183. Černigoj, Janko, roj. 28. 8. 1921 na Otlici – Ajdovščina
184. Čok, Jože, roj. 29. 10. 1925 v Lokvi pri Trstu, kurir
185. Kocjančič, Jože, roj. 17. 12. 1924 v Velikih Ločah, 4. bt. 2. četa 9. brig.
186. Sosič, Rado, roj. 29. 10. 1921 na Opčinah pri Trstu, 4. bt. 3. četa 9. brig. – pomočnik čete političnega komisarja
187. Čehovin, Jernej, roj. 13. 2. 1923 v Senožecah, 4. četa 5. bt. VDV
188. Kojančič, Renato, roj. 19. 3. 1915 v Rižani, 4. bt. 9. brigada
189. Boneta, Anton, roj. 6. 1. 1913 v Borštu pri Trstu, 4. bt. 2. četa 9. brigada
190. Barbič, Valentin, roj. 8. 9. 1930 v Dobravi pri Sv. Križu, 4. bt. 4. četa 9. brigada
191. Luša, Silvo, roj. 23. 7. 1921 v Dekanih pri Koprju, 4. bt. 4. četa 9. brigada
192. Glavina, Mirko, roj. 2. 6. 1920 v Lonjerju pri Trstu, kurir
193. Gregorčič, Edvard, roj. 12. 5. 1917 v Sp. Branjici, 2. bt. 1. brig. VDV – komandant
194. Prašelj, Boženka – Natalija, roj. 27. 8. 1922 na Socerbu, 3. četa 4. bt. 9. brig. – bolničarka
195. Kariž, Alojz, roj. 22. 1. 1925 v Povirju pri Sežani
196. Paliska, Radko, roj. 18. 10. 1919 na Pregarjah, komanda mesta Ilirska Bistrica
197. Poljak, Mirko, roj. 19. 5. 1922 v Rajku – Kotar Barban, 2. bt. 2. četa Gortanove brigade
198. Matko, Viktor, roj. 22. 7. 1925 na Preložah – Il. Bistrica, 2. bt. 3. četa VDV
199. Savtič, Anton, roj. 15. 11. 1916 v Dolenjah
200. Cvar, Andrej, roj. 25. 8. 1906 v Ortnjeku, vojna oblast 7.korpusa, kapetan, aktiv. mornarski oficir
201. Petkovšek, Branko, roj. 24. 10. 1921 na Vrhniki, SVPE-Zalesje, ekonom
202. Mislej, Ermančildo, roj. 31. 3. 1926 v Trstu, 4. Bt. 9. brigada

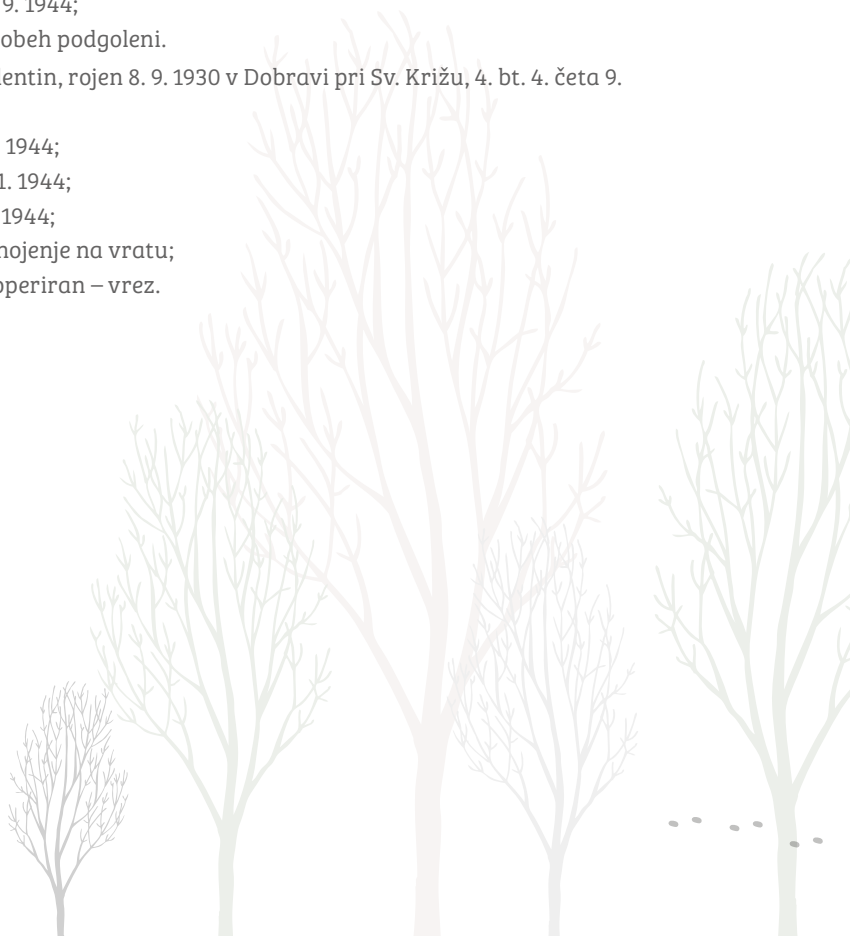
203. Možina, Stanko, roj. 28. 6. 1925
v Ilirski Bistrici, 4. bt. 4. četa
9. brigada

204. Mejak, Marjan, roj. 6. 2. 1927 v
Medoših – Izola, 4. bt. 4. četa
9. brigada

**Opomba: V dnevniku zapisano število bolnikov ne ustreza realnemu stanju, saj so se nekateri zdravili večkrat, nekaterih bolnikov, ki so bili le na pregledu, prevezovanju ipd. pa na seznamu ni.*

V dnevniku partizanskih bolnikov smo poiskali najmlajšega in najstarejšega bolnika:

99. KRIŽNAR, Vicence, rojen 15. 1. 1899 v Goričanah pri Medvodah, inž. četa 7. SNOUB France Prešeren:
ranjen 26. 8. 1944;
sprejet 27. 8. 1944;
odpuščen 11. 9. 1944;
raztrganina obeh podgoleni.
192. BARBIČ, Valentin, rojen 8. 9. 1930 v Dobravi pri Sv. Križu, 4. bt. 4. četa 9. brigade:
zbolel 10. 11. 1944;
sprejet 14. 11. 1944;
odšel 20. 11. 1944;
podkožno gnojenje na vratu;
15. 11. 1944 operiran – vrez.

Pričevanja

7 Bolnišnica Zalesje je bila izkopana v griček. Notranjost je bila oblečena v les. Ker je bila bolnišnica enako visoka kot griček, so nanjo položili lepenko, na vrh lepenke pa mah. Na eni strani grička so vhod zamaskirali z dračjem. Dimnik je bil speljan pod zemljo v rovih. Ob bolnici je bil potok, kjer so dekleta z Ostrožnega Brda prala oblačila, povoje in posteljnino. Bolnišnico Zalesje je izdal partizan, ki je ozdravljen odšel iz nje. Toda za izdajstvo so izvedeli nekaj dni prej, bolnišnico pa pravočasno evakuirali. Bolnišnica Zalesje je bila požgana.

Zapisal Nejc Ludvik po pripovedovanju Leopolde Ludvik.

7 Dekleta iz okolice, predvsem z Ostrožnega Brda, so nekega dne prale v potoku pri Bežajevem mlinu. Približali so se jim Nemci. Opazile so jih in perilo stlačile v bližnji gnoj. V trenutku so zgrabile žago in začele žagati drva. Nemci so jih nekaj časa opazovali, potem pa hitro odšli naprej. Tako so navihanke pretentale nemške vojake.

Zapisala Petra Zadnik po pripovedovanju Pavle Malečkar

V bolnišnici smo tudi zapeli ...

Ivanka Mahne, poročena Volk, s Tater se je zdravila v bolnišnici Zalesje. Tja je bila sprejeta kot bolnica v zadnjih dnevih julija 1944. V bolnišnici je ostala do začetka septembra l. 1944. Bila je mladinska aktivistka OF za Južno Primorsko in terenska delavka. V sredini maja 1944 se je vrnila domov iz Drvarja, kjer je kot slovenska delegatka sodelovala na 2.

★ Šmagorjeva domačija v Šmagorski dolini. V njeni bližini je bila bolnišnica Zalesje.

kongresu Jugoslovanske antifašistične mladine (srh. USAOJ). Ko je zbolela, so domov poklicali dr. Miša Gadžija. Ta je ukazal, da mora nemudoma v bolnišnico Zalesje. Ker je bila že hudo bolna, so jo nesli najprej do javke pri Šmagurjevih. Od tam so jo z zavezanimi očmi odpeljali v bolnišnico. V bolnišnici so jo lepo sprejeli. Bila je prva ženska bolnica, zato so del lesene

barake pregradili in improvizirali tako imenovano špansko steno. Ivanka se še posebno lepo spominja zdravnika Gadžija, ki se je za vsakega bolnika zelo zanimal. Trpečim ranjencem in bolnikom je vedno privoščil toplo besedo, tolažil in spodbujal jih je, da so napore lažje prenašali. Delal je cele dneve in če je bilo treba, tudi noči. Kot pravi gospa Ivanka: »Zdravil je z besedo, saj je zdravil primanjkovalo.« Govoril je rusko z mešanico domačih

besed, a so se vseeno odlično razumeli. Hrana je bila izredno dobra. Vsak dan so nosili svež kruh in mleko z Ostrožnega Brda. Kuharica Malka pa se je pridno sukala okoli štedilnika.

Vzdušje v bolnišnici je bilo zelo optimistično. Kljub ranam, bolečinam in boleznim ni bilo čutiti nobenega malodušja. K temu je veliko prispevalo osebje v bolnišnici. Najlepše pa je bilo, ko se je sredi noči tiho oglasila partizanska in domača pesem.

Gospod Jože Petkovšek, s partizanskim imenom Branko, je bil intendant v bolnišnici Zalesje. V sebi hrani mnogo spominov na te dni.

V kuhinji so imeli črno muco. Bila jim je za vodiča. Ker niso smeli svetiti s svetilko, jih je vodila do potoka. Nekega dne je bila še posebej nemirna. Ni se pustila božati, splezala je na drevo in sploh ni hotela dol. Zvečer je prišel kurir in prestrašen povedal, naj zbežijo, ker prihajajo Nemci.

V boju med Nemci in Istrskim odredom je bil ranjen Ivan Počkaj. Odnoslo mu je pol kolena. Šel je v cerkev po pomoč. Kaplan Koritnik ga je hotel skriti. Ker so bili zunaj že Nemci, je ranjenec stekel skozi cerkev in se skril za grmiček v bližini. Nemci so kaplana vprašali, kje skriva ranjenega partizana. On je to zanikal. Nemci so vse preiskali, vendar ranjenca niso našli.

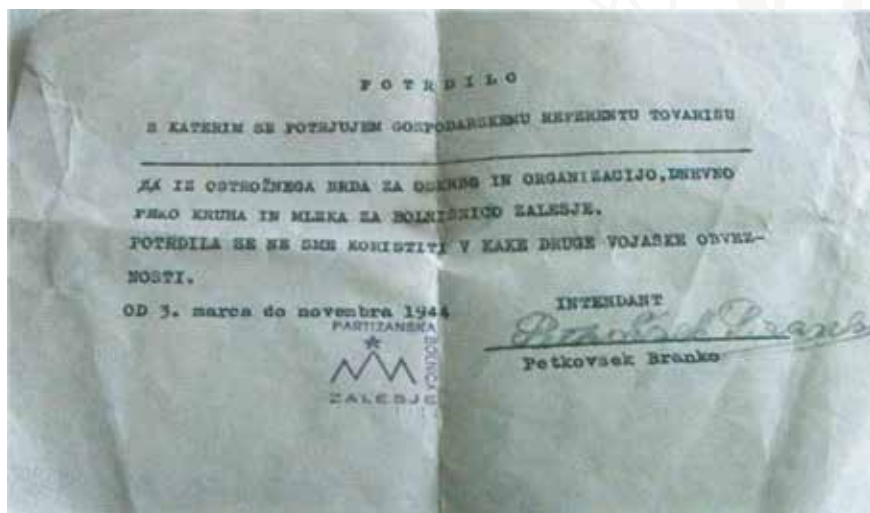

★ Jože Petkovšek

V bolnišnici Zalesje se je zdravil ranjenec Volk iz Čepna. Želel se je spovedati. Kaplanu sem zavezal oči in ga peljal v bolnišnico. Ko je prišel nazaj, so ga Nemci spraševali, naj pove, kako priti do bolnišnice. Odgovoril jim je, da ne ve, ker je imel zavezane oči.

Ponoči sem šel z mulo in kurirjem po Brkinih. Na muli je bil naložen fižol in prepečenec. Ob desetih zvečer sva prišla na Barko. Nekoga sem zaslišal iz teme in povedal tajno geslo TOP TOPLICE. Bil je Nемеc in je zavpil HALT. Odgovoril sem DEUTCH KAMERAD, Nемеc pa GUT. Mula je zbežala proti nemškemu mitraljezcu, midva pa v gozd. Pozneje sva mulo našla in ljudem oddala živež. Ljudje so bili veseli, češ da jih je obdaril Miklavž.

Bilo je v začetku decembra 1944, ko je dr. Mišo dal povelje, naj greva z Maksom skupaj iskat pakete, ki so jih napravile mladinke iz Vremske doline. Vzela sva mulo in šla na pot v gozd proti Barki in naprej. Pred večerom prideva do Dujca k Mlinu. Tu je bila zelo dobra družina. Vprašala sva, če so pri njih paketi. Povedali so nama, da so prinesle mladinke pakete iz Zavrhka. Ko sva zavezala vreče in natovorila mulo, je bila ura devet zvečer. Odpravila sva se na pot nazaj. Bila je tišina in temna noč. Na poti naju je spremljala sova s svojim oglašanjem. Jaz sem rekel Maksu, da to pomeni nevarnost, on pa se je temu samo smejal. Ko sva se približala Barki, sva poslušala. Bila je tišina. Ko sva stopila nazaj in prijela mulo, mula ni hotela naprej. Ko sva prišla v vas do prve

★ Potrdilo ekonoma Branka Petkovaška

hiše, zavpije nemški stražar »Halt!«. Jaz sem odvrgetl bombo in odskočila sva nazaj, mula pa naprej na Barko, kjer je bila nemška »uzbuna«. Midva sva srečno ušla nazaj v Vremsko dolino po drugo mulo, ki se je pasla na polju, in šla po druge pakete. Te sva srečno prinesla v bolnišnico Zalesje.

Spet sva šla po hrano. Na Ostrožnem Brdu sva bila ob 10. uri zvečer. Snežilo je in zavijal je mrzel veter. Bila sva premražena, premočena in utrujena. Ugibala sva, kam bi legla. Kurir Maks je predlagal, da leževa na »štalo« pri kmetu. Ni se mi zdelo varno, ker bi nas Nemci lahko presenetili, vendar sva se odločila, da bova prespala na seniku nad hlevom. Tudi gospodar

Bčan je s tem soglašal. Okrog štirih zjutraj naju je zbudil ropot Nemcev, ki so budili hišnega gospodarja. Kričali so, da mu zažgejo vse premoženje in ga ustrelijo, če najdejo kakšnega partizana pod streho. Neustrašno in hrabro je odgovoril, da naj kar pogledajo. Prinesel jim je slivovko in z njimi govoril v nemščini, tako so mislili, da je to njihov človek. Pripravljena, z napetimi avtomati, sva z Maksom čakala. K sreči niso pregledovali hleva, kjer sva imela natovorjeno mulo. Odšli so iz vasi, midva pa v Zalesje. Z lažjimi bolniki smo se iz bolnišnice Zalesje umaknili kakih 100 m na hrib in tu zavzeli borbeni položaj, če bi slučajno Nemci šli v tej smeri proti Ostrožnemu Brdu.

Slavko Zupančič iz Materije je bil borec Istrskega odreda. Ko je v Primorskih novicah prebral o našem projektnem delu, nam je napisal pismo. Objavljeno je v celoti.

8. avgusta 1944 sem bil kot borec Istrskega odreda v Slovenski Istri težko ranjen. Zaradi daljšega trajanja nemške ofenzive na tem področju, sem bil prepeljan 12. 8. v bolnišnico Komande mesta Koper I.^{}, s konspirativnim imenom bolnica Prešnica, na Beko. Le-ta je bila v bližini souvažnih postojank Kozina, Bazovica, Divača in Podgorje ter Trst.*

Zdravila sta nas študenta medicine Miklavž Kozak in Ivan Matko – Imko. V nujnih primerih je sodeloval dr. Jože Rapotec s Kozine. Za ranjence sta skrbeli bolničarki Mimica in Tamara. Zdravljenje ni kazalo izboljšave, ker bolnišnica ni razpolagala z nujnimi potrebnimi zdravili. Nemci so slutili, da se v okolici nekaj izrednega dogaja, kar je narekovalo evakuacijo bolnišnice.

^{*}BK –1 (Bolnica Koper)

6. 9. je bila bolnišnica evakuirana, ranjenci pa preneseni v Brkine v bolnišnico Zalesje. Že po nekaj dneh skrbnega negovanja in zdravljenja izrednega človeka, specialista kirurga dr. Magomeda Gadžijeva – Miša, majorja Rdeče armade, je rana nakazala izboljšavo. V pomoč dr. Mišu sta bila bolničarja Dušan Dujc in Dušan Dobrila. Za imobilizacijo zlomov je skrbel Jože Resinovič s protezami.

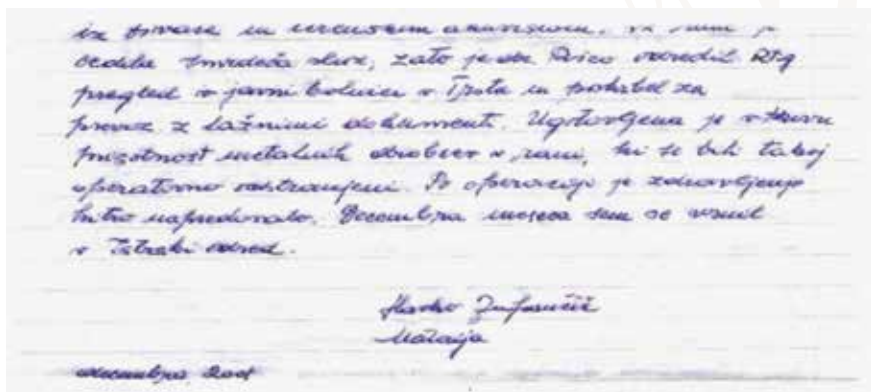
V dolini Šmagorje je bila v zelo skritem kraju zgrajena lesena baraka in v zemljo zgrajen bunker za težke ranjence in operacijske posege. V bližini barake sta bila kuhinja in skladišče hrane. Intendant je bil Jože Petkoušek – Branko – in kuharica Marija Volk**. Konspiracija je bila odlična. Ranjencem so ob usakem prihodu ali odhodu iz bolnišnice

zavezali oči. Vse steze in poti v bolnišnico ali okolico so dnevno skrbno postlali z mahom in vejami ter zakrili usako morebitno sled. Javka za bolnišnico je bila pri Francu Malečkarju v Šmagorju.

Bolnišnico sem zapustil koncem novembra, prepuščen v nadaljnje zdravljenje dr. Rizzu iz Divače in terenskim aktivistom. Iz rane se je cedila smrdeča sluz, zato je dr. Rizzo odredil rentgenski pregled v javni bolnišnici v Trstu in poskrbel za prevoz z lažnimi dokumenti. Ugotovljena je bila prisotnost metalnih drobcev v rani, ki so bili takoj operativno odstranjeni. Po operaciji je zdravljenje hitro napredovalo.

Decembra meseca sem se vrnil v Istrski odred.

Slavko Zupančič, Materija

★ Odlomek iz pisma Slavka Zupančiča

** Tako je napisal v pismu Slavko Zupančič. Po drugih virih gre za kuharico Malko Krebelj.

Tone Firm nam je poslal pismo sestre Agate, ki je bila rojena na Kozjanah, sedaj pa že vrsto let živi v Avstraliji. Kljub temu, da so nekateri dogodki že skoraj pozabljeni, so njeni spomini še živi.

O bolnišnici Zalesje sledeče:
Spomnila sta me na dogodke – skoraj pozabljene. Besede Zalesje nisem slišala nikoli, niti takrat, ko sem bila »pacientka« v tej bolnišnici. Neverjetno se mi zdi, da so neke ohranjeni spomini – popisi, med njimi tudi moja prisotnost. Ne spominjam se imen, obrazi so pa tako živi, da bi jih spoznala tudi danes.

Takrat nismo šteli dni, ne mesecev. Nismo vedeli, če je sobota, nedelja, sreda, maj, junij ... Vem samo, da je bil razpad Italije 1943. in konec vojne 1945. leta.

Mislím, da je bilo 1944. leta, ko se mi je zagnojil noht sredinca na levi roki. Rekli so, da imam zanohtnico. V partizanski četi, ki je bila takrat v vasi, je bil mlad zdravnik, ne spominjam se imena. Ta je bil pozneje v družbi Lojza Logarja – Sotlarjevega, ko je bil ubit, a njemu je uspelo zbežati. Videla sem ga pozneje tudi v Ljubljani, ko sem bila v službi. Nesel je na rami malega otroka. Bil je zelo visoke postave, lep – za moje takratne pojme. Si nisem upala reči »Zdravo!«.

On mi je zdravil prst. Rekel je, da mora operirati. Omrtvil mi je prst z injekcijami, prerezal in očistil gnojno bulo okrog nohta. Za tem je nastala prava zagnojitev. Roka je postala plava, napravila se je bula pod pazduho, bolelo je hujše. Ko je prišel prevezat rano, sem

opazila, da je prestrašen. Šel je k mami in ji rekel, da bo treba odrezati prst.

Isti dan je pripeljal s seboj zdravnika – Rusa, usem dobro poznanega. Ta je rekel mami, da moram takoj z njim v njegovo bolnišnico. Bilo je toplo, menda poletje. Prišla sua do potoka v Lokah in prekoračila potok tam, kjer je za most ležalo debelo drevo. Tu mi je zavezal z robcem oči in me peljal za roko navzgor po gozdu. Ko mi je odvezal robec, sua bila v majhni, nizki koči – baraki, pokriti z mahom. V njej je bila mlada kuharica, ne vem imena, menda z Ostrožnega Brda, in mlad fant, ki je prinašal hrano iz vasi. Kaj in od kod je kdo, se takrat ni uprašalo. V tej baraki sem spala v istem kotu s prijazno punco. Ne spominjam se hrane, dobila sem kos kruha usakokrat, ko je mlad fant prinesel hrano iz vasi.

Zdravnik Mišo me je peljal po dvakrat na dan v njegovo barako, lepšo. Zavrel je v loncu vodo in mi močil prst v tej pekoči zavrelici. Po desetih dneh je prst ozdravel. Zdravnik me je spremil domov, tokrat mi ni vezal oči. Rekel je, da mi zaupa. Noht je zrasel normalen, vidna pa je brazgotina.

Tako, Rus mi je rešil prst. Ta zdravnik je pozneje zdravil tudi ateta, ko se je urnil iz taborišča in zdi se mi, da je hodil tudi k tebi Toni, ko si se v noči čudežno urnil bolan na pljučih.

V tej tajni bolnišnici nisem nikoli videla drugih barak in nobenega bolnika. Nimam pojma, kje so bile, ne koliko jih je bilo. Če je ostala evidenca bolnikov,

ki so se zdravili, je verjetno še sled bolnišnice. Zanima me, kaj načrtuje o tem mladina – šola na Pregarjah.

6) Bolnišnici Zalesje sledite :

Spomnila sta me na dogodke skoro kozabejane. Besedo „Zalesje“ nisem slišala nikoli, niti takrat, ko sem bila „pacientka“ v Zalesje bolnišnici. Neverjetno se mi zdi, da so nekje shranjeni spomini – popisi, med njimi tudi moja prisotnost. Ne spominjam se imen, obrzi so pa tako živi, da bi jih spoznala tudi danes.

Takrat mislo šteli dneve, ne mesece. Nismo vedeli, če je sobota, nedelja, sredo, maj, junij. Vem samo, da je bil razpad Italije 1943. in koncu vojne

je brazgotina.

Tako, Rus mi je rusil prst.

V njegovi kabini je imel na polici lepo sliko Ave Kovača.

Zdravnike Rus je pozneje zdravil ateta, ko se je vrnil iz laboratorija in se mi zdi, da je hodil tudi k Teli Teli, ko si se v neki čudežno vrnil boln na plinčnici ali pleuritisu.

V tej tajni bolnišnici nisem nikoli videla drugih barak in nobenega bolnika. Nimam pojma, kje so bile ne, koliko jih je bilo. Če je ostala evidenca bolnikov, ki so se zdravili, je verjetno še sled bolnišnice. Zanima me, kaj načrtuje o tem mladina – šola na Pregarjah.

★ Kopija dela pisma ga. Agate Firm, poročene Logar, ki nam ga je njen brat Tone Firm prijazno posredoval.

Intervju

Pogovor z Dušanom Dujcem – bolničarjem v Partizanski bolnišnici Zalesje

1. Se spominjate svojega prihoda v bolnišnico Zalesje?

V bolnišnico Zalesje sem prišel zaradi bolezni, 23. 3. 1944. Prišel sem na zdravniški pregled in ostal v bolnišnici tudi potem, ko sem že ozdravel. Ostal sem kot bolničar.

2. Ste se sami odločili, da boste bolničar? Ali vas je kdo prosil?

Za bolničarja me je izbral zdravnik, ker je videl, da se spoznam na zdravila. Znal sem nekaj jezikov in prevajal sem navodila za uporabo zdravil.

3. Kakšna so bila ležišča v bolnišnici? Kje ste vi spali?

Ležišča so bila prekrita s slamo, pokrita z rjuhami in odejo, sanitarije so bile v gozdu. Bolničarji smo spali tam kjer ranjenci.

4. Kako so Nemci odkrili kuhinjo? Kam se je preselila, ko so jo požgali?

Nekega dne smo slišali strele. Dobili smo sporočilo, da so Nemci na Ostrožnem Brdu. Ker nismo imeli hujših ranjencev, smo jih poskrili po tleh in jih pokrili z listjem. Ko so se Nemci približali in začeli

streljati, se je eden od ranjencev prestrašil in skočil iz listja. Nemci so mu sledili do kuhinje. Ubili so ga tam in kuhinjo požgali. Partizanom so nekaj časa kuhali domačini na Ostrožnem Brdu, potem pa so kuhinjo zasilno popravili.

5. Kako je potekala prva operacija?

Prva operacija je bila v bunkerju. (Izkopana luknja, pokrita z deskami, obložena z vejami in listjem, nanjo pa so posadili drevo. Vhod v bunker je bil tako tesen, da so ranjence na nosilih porivali vanj.)

Primanjkovalo je vseh medicinskih in zdravniških inštrumentov. Dr.

★ Dušan Dujc na obisku v šoli.

Mišo je operiral z enim nožem (skalpelom) in s pinceto. Pri operacijah se je večkrat zgodilo, da smo operirali brez dodatnega razkuževanja. To je za današnje čase skoraj nepojmljivo in že spominja na medicinski fenomen.

Od vseh bolnikov in ranjencev ni namreč nihče umrl zaradi zastrupitve rane.

6. Koliko bolnikov in ranjencev se je zdravilo v bolnišnici Zalesje?

V bolnišnici Zalesje se je zdravilo uradno 207 bolnikov. Neuradno pa veliko več, saj so bili nekateri samo obvezani in takoj odpuščeni.

7. Kje ste dobili čiste povoje?

Čiste povoje so nam priskrbeli vaški aktivisti, prinesli pa oskrbniki bolnišnice.

8. Kako ste izvedeli, da ste izdani in kako se vam je uspelo pravočasno umakniti iz bolnišnice?

Zvečer ob 9. uri je kurir prinesel sporočilo v bolnišnico. Z zdravnikom sva bila na Ostrožnem Brdu. Takoj sva pohitela v bolnišnico. Ranjence iz bunkerja smo prenesli čez reko Suhorščico v robidovje. Sami smo se z mobilnimi ranjenci skrili pod Vatouljami. Zvečer je šla izvidnica pogledat, kakšno je stanje, a se je slišalo

Nemce in streljanje. Šele naslednji večer je bil "zrak čist".

9. Kam ste se umaknili in za koliko časa? Je bila družina Dujc v Mlinu vaša družina?

V Mlinu v Zavrhku – Loki – je bila naša domačija. Tam smo se skrili. Bili smo v urtači in kuhali smo v hiši nad domačijo. Ostali smo tu do polovice novembra, dokler nismo dobili sporočila, da so se Nemci umaknili. V bolnišnico se nismo urnili več, ker smo vedeli, da nas Nemci čakajo.

10. Kje sta se z dr. Mišem spoznala?

Spoznala sva se, ko sem bil zaradi slepiča poslan v bolnišnico Zalesje.

11. V katerem jeziku sta se pogovarjala z dr. Mišem?

Pogovarjala sva se v tujih jezikih, ampak tudi v slovenščini, saj se je doktor slovenščine hitro naučil.

12. V katere vasi je dr. Mišo najpogosteje hodil zdraviti ranjence?

Najpogosteje je hodil na Ostrožno Brdo, klicali pa so ga še na Janeževo Brdo, Tatre, Kozjane, Rjavče, Huje in na Pregarje.

Martina Šuler

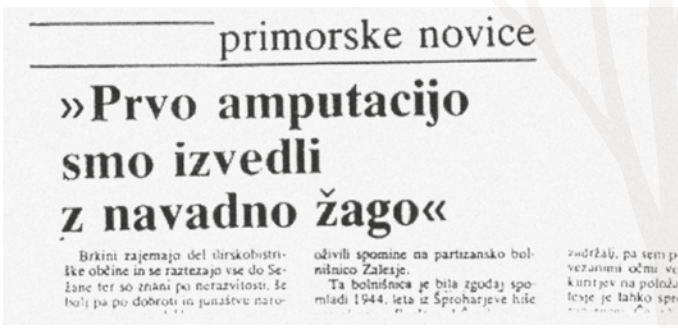
★ Fotografija je nastala v prvih povojnih letih ob proslavi na Ostrožnem Brdu.

Bolnica v tisku

★ O bolnišnici Zalesje se je nekajkrat razpisal tudi tisk. V Našem tovarišu je bil kar dvakrat objavljen pogovor s Francetom Malečkarjem, brcem Brkinske čete in Istrskega odreda ter vodnikom in kurirjem in bolnišnici Zalesje.

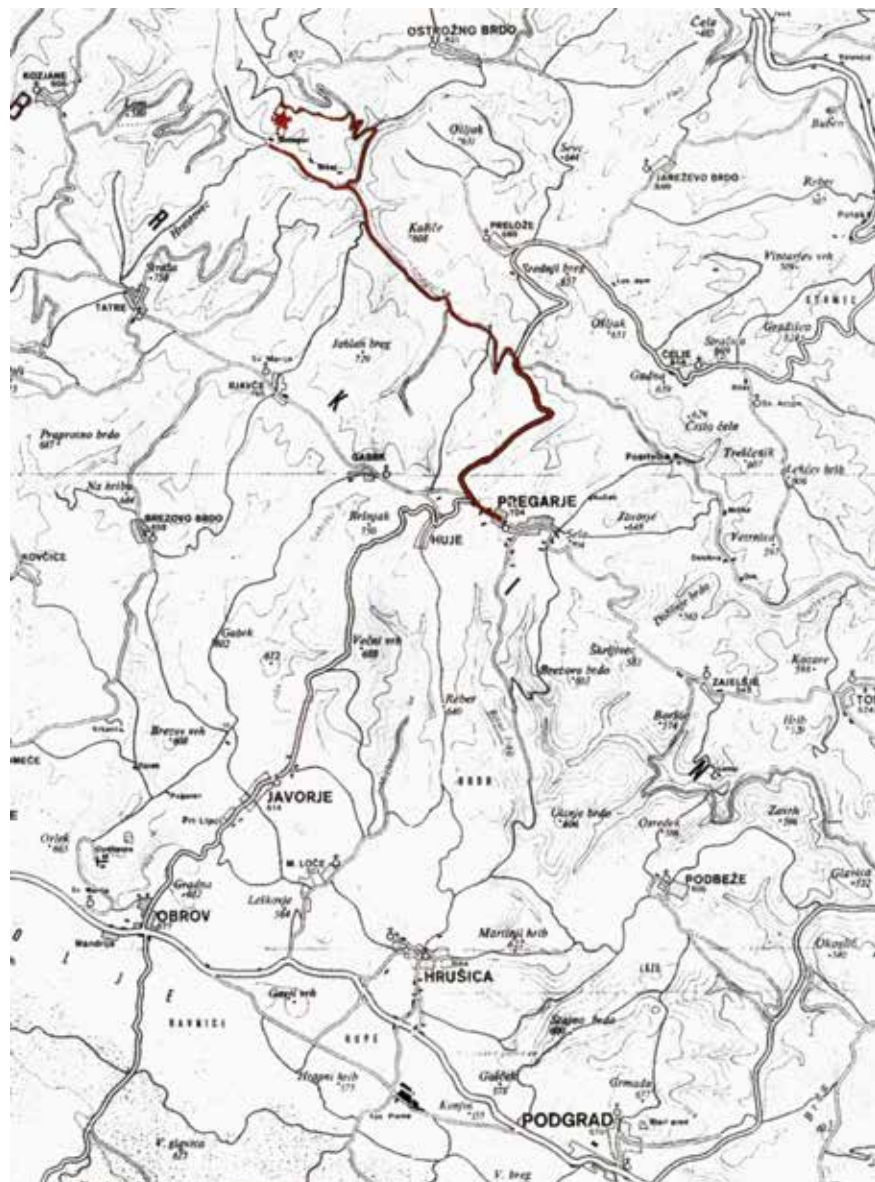

★ V Primorskih novicah je članek o Francetu Malečkarju in njegovih spominih na Zalesje objavil novinar Petar Nikolič.

Zalesje danes

Pot od šole do zalesja

Iz vasi Pregarje krenemo proti Premu. Na najnižji točki ceste med Pregarjami in Preložami zavijemo po makadamski cesti v levo in se spustimo navzdol proti Šmagurju in naprej proti Ostrožnemu Brdu. Nekje med Šmagurjem in Ostrožnim Brdom se na desni strani pokaže steza, ki vodi v gozd do mesta, kjer je nekdaj stala bolnišnica Zalesje. Tam stoji spominska plošča, ki nas na to opozori. Toda pozor! Do nekanje

bolnišnice ne vodi nikakršen smerokaz in le redkokomu je pot znana. Zato je najbolj varno, če zaprosite za vodstvo Malečkarjeve v Šmagorju, ki vam bodo radi pokazali pot. Pokojni France Malečkar je bil namreč ves čas obstoja bolnišnice vodnik in kurir. Za njihovo hišo pelje bližnjica naravnost do Zalesja. Po njej se vzpnemo dober kilometer navzgor v gozd. Z avtom pa se pripeljemo po že opisani poti.

★ Spomenik sredi gozda

★ Stojimo v notranjosti bunkerja.

★ V bunkerju so še vidni ostanki lesa – tramov.

★ Mesto, na katerem je stala kuhinja.

★ Opeka, iz katere je bil zgrajen dimnik.

Sredi vojne vihre

Pisalo se je leto 1943. Partizani smo postavili bolnišnico Zalesje, ki je bila varna in skrita pred nemškimi napadi. Ko je okupator hajkal po brkinskih tleh, smo se partizani počasi umikali v okrilje bolnišnice. V bolnišnici je bilo malo izkušenih zdravnikov. Zvečer smo se odpravili po ruskega zdravnika. Težko smo se prebijali skozi nemške zasede. Ranili so dva partizana. Ruski zdravnik je oba operiral in jima svetoval počivanje. Jesen je bila že mimo. Začele so padati prve debele snežinke. Partizani, ki smo bili na straži, smo pili slivovko in napeto pazili na dolino. Nekega dne je okoliški kmet prišel sekati drva. S seboj je pripeljal ranjenca, ki je imel razmesarjeno nogo. Pospremili smo ga v bunker za težje ranjence. S seboj smo vzeli še njegovo žago. Zdravnik Gadžijev mu je uspešno odrezal nogo, in to z navadno žago. Naslednje jutro so se nekateri odpravili v dolino po hrano. Nekaj nas je ostalo pri bolnišnici. Naenkrat sem zaslišal ropotanje motorjev in zagledal oblak dima. Hitro sem tekkel v bunker povedat, da se približujejo Nemci. Tekel sem, kakor sem mogel, srce mi je kar poskakovalo. Nekaj težjih ranjencev smo založili v listje. Z ostalimi smo se umaknili na sosednji hrib in od tam

skriti napeto opazovali dogajanje. Nemci so se poskrili in čakali. Nenadoma se je začelo listje premikati. Eden od partizanov je bil žejen in je šel pit. Nemci so brez pomisleka začeli streljati. Mi smo vse to opazovali brez moči. Če bi Nemce napadli, bi ogrozili sebe in ostale ranjence.

Nekega dne je prišel po zasneženi poti domačin. Videl je, kako partizan pelje ranjenca. Radovednost ga je vodila za njim in ga pripeljala do kuhinje. Ves prestrašen se je vrnil na Pregarje. Tam so ga že čakali Nemci. Zagrozili so mu, da ga bodo ustrelili, če ne pove, kje je bolnišnica. Kmet je povedal. Nepričakovan napad je bil učinkovit. Ubili so veliko partizanov. Požgali so bolnišnico, bunker, kuhinjo in shrambo. Vnel se je divji boj. Krogle so švigale okoli glav kot za stavo. Naenkrat je vse utihnilo. »Kaj pa je? Sem mrtev ali živ! Kje so vsi?« Ozrem se okoli sebe. O bolnišnici niti sledu ... Rad bi se vrnil v bitko in pomagal tovarišem. Pogledam po pobočju hriba. Nikjer nikogar. Nič ni ostalo. V trenutku se zavem, da sem v sedanosti in da je bilo vse to le plod moje domišljije.

Andrej Tomažič, 5. razred

★ Zalesje - risalna tehnika oglje.

★ Zalesje - tempera na papir.

★ Odmevi

Projektna naloga o Partizanski bolnici Zalesje v Brkinih, ki so jo pripravili učenci Osnovne šole Rudija Mahničiča – Brkinca Pregarje pod vodstvom mentorjev, šola pa jo je izdala v lični knjižici istega naslova, je vzbudila velike odmeve in odobravanje ne le med tedaj redkimi preživeli člani osebja in bolniki te enkratne partizanske zdravstvene ustanove pač pa širše v brkinskem in primorskem prostoru.

Predstavitev projekta Partizanska bolnica Zalesje

Že sama predstavitev projekta in te knjižice 25. oktobra 2002 na pregarski šoli, je bil odmeven dogodek. V večnamenskem prostoru šole se je zbralo veliko ljudi, eden od preživelih članov osebja bolnišnice, **Jože Petkovšek - Branko** iz Postojne pa je prinesel ohranjene predmete in pripomočke nekdanje bolnišnice, o katerih je znal povedati veliko zanimivega tudi bolničar v Zalesju **Dušan Dujc** iz Ilirske Bistrice. Gradivo projektne naloge pa je za priložnostno razstavo pripravila šola.

Na lepi kulturni prireditvi, ki so jo izvedli učenci, je zbrane nagovorila ravnateljica **Manica Renko**, slavnostni govornik pa je bil **Stane Koman**, član domicilnega odbora borcev Istrskega odreda in eden od zaslužnih mož za izvedbo projekta in poznejšega odkritja spominskega obeležja v Ostroškem borštu pod Ostrožnim Brdom, kjer je delovala bolnišnica.

Slovesnosti so se udeležili tudi ilirskobistriški župan **Franc Lipolt**, vodstvo občinske organizacije ZZB za vrednotenje NOB Ilirska Bistrica ter nekateri preživeli člani osebja bolnišnice. Še posebej pa so zbrani pozdravili nastop **dr. Eldarja Gadžijeva**, sina legendarnega zdravnika **dr. Magomeda Gadžijeva Miša**, upravnika bolnišnice, ki je spregovoril o svojem očetu. Udeleženci te lepe slovesnosti so z zanimanjem prijeli v roke drobno, a s podatki bogato knjižico o Partizanski bolnici Zalesje, ki jo je v nakladi 350 izvodov izdala Osnovna šola Pregarje. Kljub zavidljivi nakladi je knjižica kmalu pošla, saj je naletela na zelo velik

odziv v širšem prostoru. Ljudje, ki so prebirali seznam bolnikov, so našli med njimi svoje sorodnike in sovaščane in mnogi, ki so pisali vodstvu šole, so izrazili veliko zahvalo za to dejanje majhnega šolskega kolektiva. Knjižica je vsekakor trajno iztrgala pozabi to enkratno bolnišnično ustanovo, edino na območju partizanskih Brkinov, in poleg tiste na Beki pri Kozini, edino na južnem Primorskem.

**OSNOVNA ŠOLA »RUDI MAHNIČ-BRKINC«
PREGARJE**

Spoštovani!

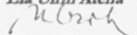
*V imenu Glavnega odbora ZZB NOB Slovenije
podeljuje Odbor za priznanja ZZB
posebna priznanja
za dolgoletno uspešno in predano delo
pri ohranjanju zgodovinske resnice, plemenitih izročil
in pridobitev NOB Slovenije.*

*Odbor je na seji dne 21. novembra 2002
podelil priznanja ZZB za leto 2002.
Z veseljem Vam sporočam, da Vam je,
na predlog Območnega združenja borcev NOB Ilirska Bistrica,
podeljena Srebrna plaketa ZZB.*

Iskreno čestitam!

*Priznanje Vam bo vročeno na primerni slovesnosti,
na katero boste prejeli posebno povabilo.*

Predsednica Odbora za priznanja ZZB

Ela Ulrih Atena

★ Priznanje ZZB Slovenije OŠ Pregarje

Zalesje iztrgano pozabi

To je eden od naslovov številnih časopisnih prispevkov, ki so spremljali izvedbo tega šolskega projekta in njegovo realizacijo. Na pregarski šoli hranijo zajetno mapo časopisnih prispevkov iz Primorskih novic, Snežnika in Svobodne misli. Dogodek pa so spremljali tudi elektronski mediji. Radio Koper je, posvetil Zalesju eno od svojih oddaj iz ciklusa Narodnoobrambni in protifašistični boj Primorcev.

Nič manj ali še bolj pa so zanimivi pisni odmevi posameznikov in ustanov, ki so vsi v en mah pohvalili pregarsko šolo in njihov trud ohraniti spomin na Zalesje. Pisali so nekdanji bolniki in njihovi svojci. Med njimi omenimo **Borisa Čoka Ivancovega** iz Lokve na Krasu, ki je v daljšem pismu, naslovljenem vodstvu šole, med drugim zapisal: »Posebej sem vam osebno hvaležen, ker se je v bolnici Zalesje zdravil tudi moj oče partizan, borec Komande mesta Koper. V seznamu ranjencev je naveden pod številko 184. Škoda, da nisem že prej vedel za vašo požrtvovalno akcijo, da bi vam lahko posredoval še nekaj podatkov o bolnici Zalesje in o dogodkih povezanih povezanih z njeno dejavnostjo, kajti moj pokojni oče mi je o tem veliko pripovedoval.« Podobnih pisem, čestitk za ta dosežek, hranijo na šoli še precej. **Ljudmila Mihovilovič** iz Ljubljane je ob zahvali za poslano brošuro zapisala, da ste

»s svojim trudom bolnišnico uvrstili v zgodovino Brkinov. Vaš trud ne bo pozabljen. Čestitam vam in še enkrat velika hvala.«

To prizadevanje OŠ Pregarje, da iztrga pozabi Partizansko bolnico Zalesje, v času, ki ni bil več naklonjen spoštovanju dogajanja iz NOB, je spodbudil Glavni odbor ZZB NOV Slovenije, ki je na predlog Odbora za priznanje NOB in na pobudo Območnega združenja NOB Ilirska Bistrica podelil novembra 2002 Osnovni šoli Rudija Mahniča – Brkinca Srebrno plaketo ZZB NOB Slovenije. Zahvalno listino pa je pedagoškemu zboru šole leta 2003 podelila Skupnost borcev Istrskega odreda.

Spominska plošča v Borštu

Partizanska bolnica Zalesje ni dočakala konca vojne. Z odhodom bolnikov in osebja bolnišnice preko Ostrožnega Brda v Loško dolino konec leta 1944 so začeli objekti propadati.

Povojni čas, ki je zanemarljivo Brkine, je postopoma, a vztrajno trgal spominu vedenje o tej humanitarni ustanovi sredi brkinskih brezpotij. Leta 1951 so na kraju, kjer je bil osrednji del bolnišnice, postavili spominsko znamenje, prostor pa je postajal iz leta v leto bolj zaraščeno. Le redki so se odpravili k spominski plošči, ki je tako kot bolnišnica tonila v pozabo.

V začetku osemdesetih let 20. stoletja, ko je ledeni oklep vkopal Brkine in naredil ogromno škodo na drevju, so v prizadevanjih za sanacijo škode začeli graditi številne gozdne ceste in ena takih je speljana po pobočju nad nekdanjo bolnišnico. Ta gozdna cesta se odcepi od makadamske ceste, ki pelje z Ostrožnega Brda v Šmagursko dolino in pripelje potnika tik nad spominskim znamenjem.

V letu 2003 se Skupnost borcev Istrskega odreda pripravljala spominsko prireditev ob 60-letnici formiranja te najpomembnejše partizanske enote na južnem Primorskem. Proslava tega dogodka je bila 13. septembra tega leta pred osnovno šolo v Pregarjah. Ob pripravah na obeležje okrogle obletnice nastanka Istrskega odreda (IO) je dozorela zamisel za postavitve nove spominske plošče, spomenika, na mestu, kjer je bilo staro in dotrajano znamenje bolnišnice Zalesje. Tedanji predsednik KS Ostrožno Brdo **Ivan Valenčič** se spominja, da mu je Stane Koman, član odbora Skupnosti

borcev IO povedal, da bo proslava na Pregarjah in da se na Ostrožnem Brdu ne bo dogajala, nič kljub temu da je bila ta vas med NOB najtesneje povezana z odredovo bolnišnico v Borštu. V okviru praznovanja je bil predviden pohod po partizanskih poteh s Kozjan do spomenika v Borštu in potem naprej na Prelože in Pregarje.

Valenčič se s takšnim scenarijem ni strinjal, zato je dal pobudo, da se pohod preusmeri na Ostrožno Brdo in od tod preko Prelož na Pregarje. K tej pobudi so pritegnili tudi Staneta Komana, ki se je strinjal, da je treba dotrajani spomenik v Borštu obnoviti oz. zamenjati z novim. Pobudo je podprla bistriška območna organizacija ZB za vrednotenje NOB in Občina Ilirska Bistrica, ki se je vsestransko vključila v proslavo

obletnice IO. »Potem so se začeli sestanki, kdo bo to financiral,« je v pogovoru povedal Valenčič, ki je kot predsednik KS Ostrožno Brdo vodil akcijo za postavitev novega spomenika in tudi poskrbel za odvoz gradbenega materiala. Valenčič je poudaril, da mu je pri tem zelo pomagal sovaščan **Polde Volk**, ki je izdelal usmerjevalne napisne table. »Obenem pa sem dosegel, da se je popravilo še oba spomenika NOB v naši vasi,« je še povedal Valenčič.

Dela postavitve spomenika, na katerem je postavljena nova spominska plošča, je izvajalo podjetje Visoka in nizka gradnja Alojz Rutar s.p. iz Zabič, ploščo pa so izdelali v podjetju Marmor v Sežani. Obenem sta Volk in Valenčič očistila podrastje, saj stoji spomenik velikosti 180 x 120

★ Dušan Dujc je spregovoril ob spomeniku v Borštu in ga skupaj z Jožetom Petkoviškom (stoji desno ob zastavi) tudi odkril.

★ Učenci in mentorji pregarske šole na predstavitvi projektne naloge o Partizanski bolnici Zalesje

cm v gozdu. Dopoldne na dan proslave na Pregarjah, 13. septembra 2003, so nov spomenik (stara plošča je vgrajena na njegovem hrbtu) slovesno odkrili. Čast odkritja je pripadla Dušanu Dujcu in Jožetu Petkovšku, preživelima članoma bolnišničnega osebja.

Dujc, ki je tudi aktivno deloval pri zbiranju sredstev za postavitev spomenika, je spregovoril udeležencem slovesnosti ob odkritju. Ob veliki udeležbi so v kulturnem programu nastopili mladi z Ostrožnega Brda in pevski zbor Slovenske vojske iz Ilirske Bistrice. Na prireditve je prikorakalo tudi 84 udeležencev že omenjenega pohoda s Kozjan, ki ga je vodil Anton Tomažič. Pohodnike so potem z Brda pripeljali z avtobusom na Pregarje. To je bil prvi pohod k nekdanji bolnišnici. Vsi udeleženci proslave v Borštu so se nato zbrali na Ostrožnem Brdu, kjer so se udeležili krajše slovesnosti ob obnovljenih spomenikih NOB.

Slovesnost v Borštu in na Ostrožnem Brdu je bila uvod v osrednjo proslavo ob 60-letnici ustanovitve Istrskega odreda na igrišču pred osnovno šolo. Številnim udeležencem je spregovoril tedanji notranji minister vlade Republike Slovenije dr. Rado Bohinc, v imenu bistriške občine pa jih je pozdravil župan Anton Šenkinc. Zelo lep in doživet kulturni program naravnano na tradicije NOB pa so pripravili učenci pregarske osnovne šole, ki nosi ime po narodnem heroju Rudiju Mahničju – Brkincu. Na proslavi

je skupnost borcev Istrskega odreda podelila šoli Zahvalno listino. Sprejela jo je ravnateljica Manica Renko.

Spominsko znamenje dr. Mišu

Po besedah Ivana Valenčiča so začeli leta 2005 razmišljati, da bi pohod z Ostrožnega Brda k nekdanji bolnišnici Zalesje in naprej preko Šmagurja nazaj na Brdo pripravili vsako leto. Zamisel je podprl tudi Stane Koman, pohod pa

★ Spominsko ploščo dr. Magomedu Gadžijevu – Mišu – je odkril njegov sin dr. Eldar Gadžijev.

so na Valenčičevo pobudo združili z odkritjem dodatne spominske plošče, ki je posvečena upravniku bolnišnice Zalesje, legendarnemu zdravniku dr. Magomedu Gadžijevu – Mišu. Tudi to dodatno ploščo, ki je postavljena pod prvotno, so izdelali v Marmorju Sežana.

Sobota, 21. septembra 2005, je bil zoprni in deževen dan, kljub temu pa se je tudi tokrat zbralo v Borštu veliko ljudi, med njimi tudi pohodniki, ki so se odpravili z Brda k spomeniku peš, zaradi slabega vremena pa niso prehodili celotne trase. Spominsko ploščo dr. Mišu je odkril njegov sin, zdravnik dr. Eldar Gadžijev, ki je sodeloval že s pregarskimi učenci in spremljal vse, kar se je dogajalo okrog obuditve spomina na Zalesje. V kulturnem programu so nastopili

osnovnošolski učenci iz Ilirske Bistrice, pevski zbor Slovenske vojske in Pihalni orkester iz Ilirske Bistrice. Nekaj partizanskih pa je tako kot že leta 2003 na harmoniko zaigral **Karlo Ivančič** iz Izole.

Ivan Valenčič in Polde Volk sta ob tej priložnosti izdelala in postavila usmerjevalne table, ki prikazujejo obiskovalcem spomenika, kje so bili posamezni objekti bolnišnice Zalesje. Celotno prireditev ob tej slovesnosti je organizirala KS Ostrožno Brdo, ki je tudi financirala izdelavo spominske plošče dr. Mišu. Pri obeh prireditvah in pogostitvah, leta 2003 in 2005, je sodelovala tako rekoč vsa vas razen nekaj domačij, je povedal Valenčič in dodal, da je zbiral tudi dokumentarno gradivo o Zalesju, ki je bilo razstavljeno v nekdanji šoli na Brdu.

★ Udeleženci Spomladanskega pohoda 2009 na startu na Ostrožnem Brdu.

Spomladanski pohod v Brkine

Po odkritju spominske plošče dr. Mogamedu Gadžijevu – Mišu, 21. septembra 2005, nekaj let ni bilo organiziranega pohoda z obiskom nekdanje bolnišnice Zalesje. V tem času so se do spominskega znamenja podali posamezniki pa tudi nekaj organiziranih skupin članov borčevske organizacije. Da bi ponovno oživili organiziran obisk k spominskemu obeležju v Borštu nad Šmagursko dolino, je novo vodstvo krajevne skupnosti Ostrožno Brdo pripravilo leta 2009, ob 65-letnici delovanja Partizanske bolnice Zalesje, Spomladanski pohod v Brkine. K sodelovanju so kot organizatorja pritegnili tudi območno organizacijo Zveze borcev za vrednotenje NOB Ilirska Bistrica. Finančno je to spominsko in športno rekreativno akcijo podprla Občina Ilirska Bistrica, materialno pa tudi nekatera podjetja. Za pohod po temu delu Brkinov, ki naj postane tradicionalen, so organizatorji izbrali soboto, 4. aprila 2009, in približno v tem terminu ga nameravajo organizirati tudi vnaprej. Organizatorji so pripravili in podelili pohodnikom barvno zgibanko z osnovnimi podatki o namenu akcije in s predstavitvijo bolnišnice Zalesje v Borštu. Na zgibanki je natisnjena tudi razgledna trasa poti. Pohodnikom so ponudili krajšo (2 uri zmerne hoje) in daljšo (4 ure) pot, obe pa peljeta do spominskega obeležja bolnišnice in nato navzdol v dolino

potoka Šmagur, kjer je od nekdanjih štirih domačij ostala naseljena še ena, Šmagurjeva kmetija. Zgibanko so opremili tudi z osnovnimi podatki o delovanju Partizanske bolnice Zalesje in upravniku dr. Mogamedu Gadžijevu Mišu. Dodane pa so tudi fotografije nekaterih ohranjenih bolnišničnih predmetov ter prvotna spominska plošča, postavljena leta 1951 in skica objektov bolnišnice.

Lep aprilski dan je pritegnil na Ostrožno Brdo zares veliko število pohodnikov iz različnih koncev Primorske pa tudi iz osrednje Slovenije. Kot je dejala **Ines Krebelj**, predsednica KS Ostrožno Brdo, so bili organizatorji presenečeni nad takšnim obiskom posebej zato, ker je bil ta pohod prvi. Na obe trasi se je podalo kakih 250 ljudi, po končanem

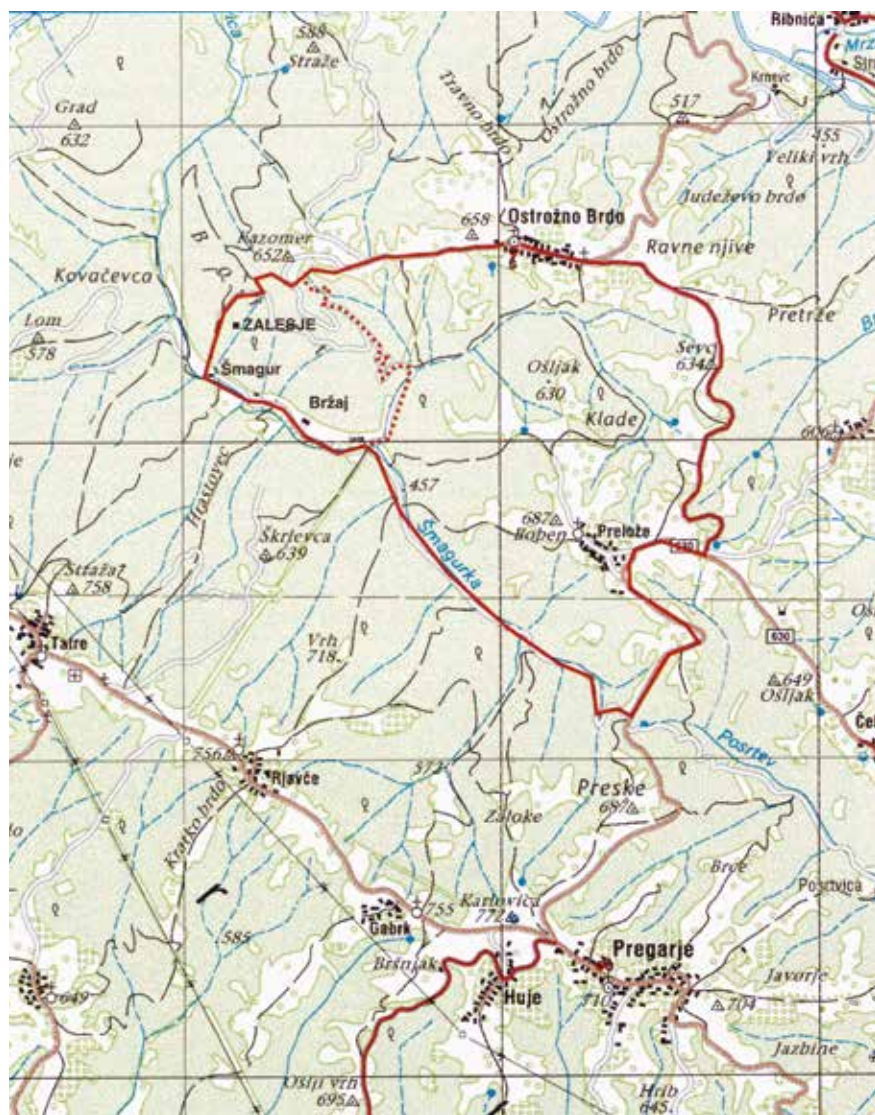
★ Udeleženci Spomladanskega pohoda v Brkine pri Šmagurjevi domačiji pod Borštom

pohodu pa so na prireditvenem prostoru za vaškim domom postregli pohodnike z joto, domača mladina pa je pripravila kulturni program. Udeleženci so posebej toplo pozdravili Jožeta Petkovška iz Postojne, ekonomista bolnišnice in enega redkih preživelih

članov osebja Zalesja. Slovesnosti so se udeležili tudi ilirskobistriški župan Anton Šenkinc, predsednik območne organizacije ZZB Lado Čeligoj in dr. Eldar Gadžijev, sin legendarnega dr. Mišo, ki so nagovorili udeležence spominskega pohoda.

Trasa pohoda

★ Zaključek

Danes bolnišnica živi le še v srcih ljudi, ki so bili z njo na tak ali drugačen način povezani. Nas pa spominja na ta

del zgodovine le siv kamen, ki stoji na mestu, kjer je nekoč stala bolnišnica Zalesje.

**KADAR ČEZ GOZDOVE RJOVEJO VIHARJI
DREVESA SVOJIH KORENIN SE ZAVEDO - ZATO -
1942 - 1945
NA TEM MESTU JE STALA PARTIZANSKA BOLNICA
POPOTNIK POSTOJ IN POKLONI SE
SPOMINU TRPLENJA
OKB ZB NOV ILIRSKA BISTRICA
ŠMAGURJE 22. 7.**

★ *Prepis s spominske plošče*

★ Literatura in viri

Literatura

- Mala splošna enciklopedija A - G. 1975. Prosveta Beograd: Državna založba Slovenije Ljubljana.
- Nešović, B. in Prunk, J. 1993. Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS d.d.
- Atlas sveta za osnovne in srednje šole. (manjka letnica) Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Zadnik, Maks. 1975. Istrski odred. Nova Gorica: Partizanska knjiga.
- Košak, M., Janša-Zorn, O. in Umek M. 1995. Atlas za spoznavanje družbe. Ljubljana: DZS Ljubljana.
- Zapis o ranjencih – iz originala v Institutu za zgodovino delavskega gibanja SRS v Ljubljani prepisal Gađijev Mišo ml., prepisala Mojca Žbontar po nareku Maksa Zadnika. Ljubljana 21/5 – 1970.
- Šinkovec, Črtomir. 1966. Uporni svet pod Snežnikom. Ilirska Bistrica: Občinski odbor zveze združenj borcev NOV.

- NOB NOO Brkini 74 - Tridesetletnica volitev v narodnoosvobodilne odbore na južnem Primorskem.

Pričevanja

- Branko Petkovšek, Postojna
- Dušan Dujc, Il. Bistrica
- Kristina Sluga, Kozina
- Slavko Zupančič, Materija
- družina Malečkar, Šmagorje
- Ivanka Volk, Il. Bistrica
- Boris Resinovič, Hrpelje
- Antonija Firm

Slikovno in spominsko gradivo

- Branko Petkovšek, Postojna
- Dušan Dujc, Il. Bistrica
- Pavla Malečkar, Šmagorje
- Slavka Samsa, Il. Bistrica
- Jože Vičič, Il. Bistrica
- Antonija Popit

Sodelovali so

Projektno delo je potekalo na OŠ Rudija Mahniča – Brkinca 15. in 16. novembra 2001. Učenci so delali v skupinah, v dvojicah ali individualno.

Zgodovina II. svetovne vojne v Evropi in pri nas

Nejc Ludvik
Sebastjan Bubnič
Danijel Babuder

Zgodovina bolnišnice

Rok Jurič
Matej Tomažič
Andrej Tomažič
Matej Babuder

Intervju

Martina Šuler

Pričevanja

Natalija Ludvik
Petra Zadnik

Zalesje v likovni podobi

Marko Mahne

Maja Šuler

Zalesje v tisku

Marino Matko

Obdelava podatkov ranjencev

Sisi Frank

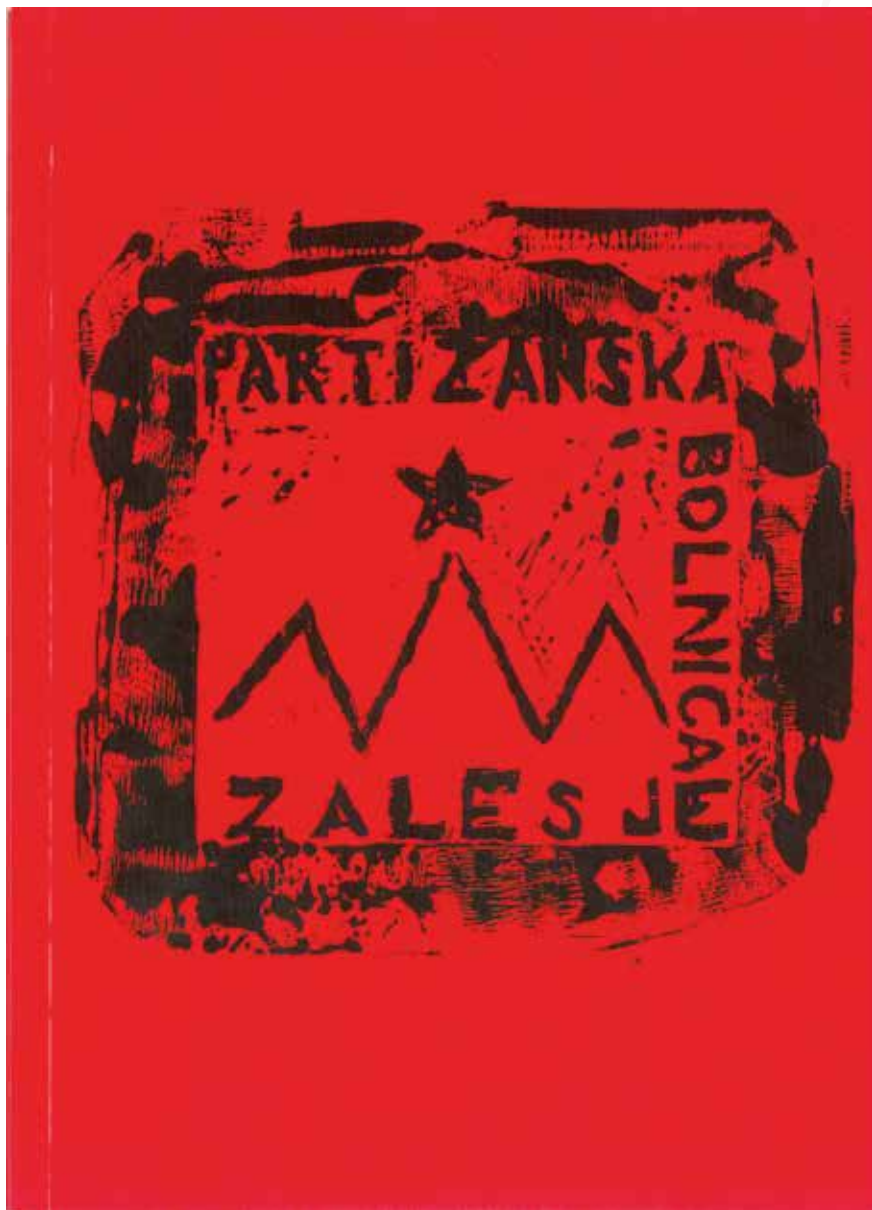

Učenci so svoje delo razstavili na plakatih v večnamenskem prostoru.

Učence so usmerjale in vodile učiteljice Metka Štemberger (Zalesje v tisku, Zalesje v likovni podobi), Mirka Valenčič (Zgodovina druge svetovne vojne v svetu in pri nas), Jadranka Čosić (Obdelava podatkov ranjencev) in Irena Boštjančič (Zgodovina bolnice, Intervju in pričevanja).

★ *Naslouna stran prve izdaje knjižice o Partizanski bolnici Zalesje je delo učenca Marka Mahmeta.*

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pomagali pri iskanju in zbiranju gradiva ter nam nudili svoje vire, literaturo, spomine in čas.

Iskrena zahvala gre tudi pokroviteljem in donatorjem, saj so nam s finančnimi prispevki pomagali, da je publikacija izšla.

Partizanska bolnica Zalesje

Gradivo so zbrali učenci OŠ Rudija Mahniča – Brkinca Pregarje

Založila in izdala: Občina Ilirska Bistrica

Uredila in jezikovno pregledala: Irena Boštjančič

Zbrale in oblikovale: Jadranka Čosič, Mirka Valenčič, Metka Štemberger
in Irena Boštjančič

Oblikovanje in priprava: Markacija, d.o.o., Nova Gorica

Tisk: Grafica Goriziana s.a.s., Gorica, Italija

V pripravi knjige so sodelovali OŠ Rudija Mahniča – Brkinca Pregarje, KS Ostrožno Brdo, Območno združenje ZB za vrednotenje NOB Ilirska Bistrica in društvo za krajevno zgodovino in kulturo Ilirska Bistrica. Poleg vseh omenjenih sta v pripravi tretje dopolnjene izdaje sodelovala še Občina Ilirska Bistrica in Pokrajinski muzej Koper, enota Ilirska Bistrica.

Naklada: 3.000 izvodov

Izdajo knjige je finančno podprla Občina Ilirska Bistrica.

ZALESJE

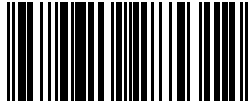
partizanska bolnica

Cena z DDV:

5 €

ISBN 978-961-92853-1-2

9 789619 285312